

Kestävä kehitys ammattikorkeakouluissa

Case : Savonia AMK

Tiina Niskanen

Opinnäytetyö

28. 04.2012

Ammattikorkeakoulututkinto

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Tiina Niskanen	
Työn nimi Kestävä kehitys ammattikorkeakouluissa - Case: Savonia AMK	
Päiväys 28.4.2012	Sivumäärä/Liitteet 81+11
Ohjaaja(t) Minna Tarvainen ja Heikki Likitalo	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Savonia AMK	
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa tietoa Savonia-ammattikorkeakoulun henkilökunnan ja opiskelijoiden henkilökohtaisista asenteista kestävästä kehitystä kohtaan. Tarkoituksena oli toistaa Laura Tukiaisen (2008) tekemä kysely nykytilanteen kartoittamiseksi, ja vertailla tutkimuksen tuloksia uuden kyselyn tuloksiin.</p> <p>Kestävä kehitys ja yhteiskuntavastuu muodostavat opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen. Käsitteitä tarkastellaan ekologisen, taloudellisen ja sosiaalis-kulttuurisen ulottuvuuden näkökulmasta. Työssä tuodaan esille kestävä kehitys ja vastuullisuus myös ammattikorkeakoulun näkökulmasta.</p> <p>Määrällisen kyselytutkimuksen avulla selvitettiin onko Savonia-ammattikorkeakoulun henkilökunnan ja opiskelijoiden mielipiteiden välillä tapahtunut muutosta vuosien 2008-2012 aikana. Kysely toteutettiin Webropol-kyselytyökalua käyttäen maaliskuussa 2012. Aineisto analysoitiin sekä Webropolin että SPSS-tilasto-ohjelman avulla.</p> <p>Kyselyn tulosten perusteella ryhmien väliltä löytyi tilastollisesti merkitseviä eroja. Vuonna 2012 opiskelijat ja henkilökunta kokivat kestävä kehityksen hieman tärkeämpänä kuin aiemmin. Kestävä kehityksen edistäminen kuului vastaajien arkipäivään joiltain osin hieman enemmän kuin ennen. Pääasiallisesti muutos mielipiteissä oli positiivinen. Radikaaleja muutoksia ei kuitenkaan ole tutkimuksen tulosten perusteella havaittavissa.</p>	
Avainsanat kestävä kehitys, ekologinen kestävyys, sosiaalinen kestävyys, taloudellinen kestävyys, yhteiskuntavastuu	

Field of Study Social Sciences, Business and Administration			
Degree n Degree Programme in Business and Administration			
Author(s) Tiina Niskanen			
Title of Thesis Sustainable Development in Universities of Applied Sciences - Case: Savonia UAS			
Date	28.4.2012	Pages/Appendices	81+11
Supervisor(s) Minna Tarvainen and Heikki Likitalo			
Client Organization/Partners Savonia UAS			
<p>Abstract</p> <p>The aim of this thesis was to provide information about attitudes towards sustainable development among Savonia UAS personnel and students. The purpose of this thesis was also to repeat a similar survey of 2008 in order to survey the present situation and compare the results with result from new inquiry.</p> <p>The theoretical context consists of sustainable development and social responsibility. The concepts were examined through the dimensions of ecological, economical and sociocultural sustainable development. Sustainability and responsibility are also discussed from the perspective of the case University of Applied Sciences.</p> <p>Quantitative research was applied to find out if there were any differences between attitudes towards sustainable development in 2008 and 2012. The inquiry was carried out with Webropol in March 2012. The results of the inquiry were analyzed with Webropol and SPSS statistics program.</p> <p>The results of this research show that there were statistically significant differences between attitudes in 2008 and 2012. In 2012 both personnel and students regarded sustainable development slightly more important than in 2008. In addition, some everyday actions were taken towards sustainable life style more often now than before. Mainly the change was positive, but there were not any radical differences in attitudes in 2008 and 2012.</p>			
<p>Keywords</p> <p>sustainable development, ecological sustainability, economical sustainability, social sustainability, social responsibility</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	KESTÄVÄ KEHITYS JA YHTEISKUNTAVASTUU	7
2.1	Ekologinen ulottuvuus	8
2.2	Taloudellinen ulottuvuus	11
2.3	Sosiaalis- kulttuurinen ulottuvuus	14
3	KESTÄVÄ KEHITYS JA YHTEISKUNTAVASTUU AMMATTIKORKEAKOULUISSA	19
3.1	Kestävää kehitystä edistävän ammattikorkeakoulutuksen päämäärä	20
3.2	Vastuullisuus ammattikorkeakouluopetuksessa	23
3.3	Tutkimuksia kestävästä kehityksestä ja yhteiskuntavastuusta	26
4	SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDISTÄJÄNÄ	29
5	TUTKIMUSPROSESSI	35
5.1	Tutkimusongelman määrittäminen	35
5.2	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite	35
5.3	Lomakkeen laatiminen ja aineiston kerääminen	37
5.4	Tietojen käsittely ja analysointi	39
5.5	Tutkimuksen perusvaatimukset	41
6	KYSELYN TULOKSET	42
6.1	Taustatiedot	42
6.2	Ekologisesti kestävä kehitys	44
6.3	Taloudellisesti kestävä kehitys	51
6.4	Sosiaalis-kulttuurisesti kestävä kehitys	54
6.5	Eettinen kuluttaminen	58
6.6	Kestävä kehitys tulevaisuudessa	64
6.7	Tutkimustulosten yhteenveto	70
6.8	Jatkotutkimukset	73
7	POHDINTA	74
	LÄHTEET	77

LIITTEET

Liite 1 SAATEKIRJE

Liite 2 TAULUKOT

1 JOHDANTO

"Kestävä kehitys on kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa" (UN Documents Cooperative Circle, 1987)

Kestävä kehitys on käsitteenä haasteellista määrittää yksiselitteisesti. Määrittelyssä oleellista on ymmärtää kestävän kehityksen ulottuvuuksien, ekologisen, taloudellisen ja sosiaalis- kulttuurillisen ulottuvuuden, välinen yhteys.

Kestävän kehityksen yhteydessä puhutaan usein yhteiskuntavastuun käsitteestä. Talvion & Välimaan (2004) mukaan näitä käsitteitä käytetään usein toistensa synonyymeinä. Yhteiskuntavastuu voidaan nähdä myös keinona kestävän kehityksen edistämiseksi. Opinnäytetyössä yrityksen yhteiskuntavastuu nähdään keinona edistää kestävästä kehitystä. Vastuullinen yritys ottaa toiminnassaan huomioon vastuullisuuden kolme ulottuvuutta, ja näin ollen edistää kestävästä kehitystä konkreettisten toimiensa kautta.

Toimeksiantajana opinnäytetyölleni toimii Savonia-ammattikorkeakoulu (Savonia AMK). Sain aiheen Savonia AMK:n kestävän kehityksen vastuuhenkilöltä, Hilikka Tapalalta. Opinnäytetyöni tavoitteena on tuottaa tietoa Savonia AMK:n henkilökunnan ja opiskelijoiden henkilökohtaisista asenteista kestävästä kehitystä kohtaan. Tarkoituksena on toistaa Laura Tukiaisen (2008) toteuttama kysely, nykytilanteen kartoittamiseksi, ja verrata tutkimuksen tuloksia uuden kyselyn tuloksiin. Opinnäytetyöni on osa Savonia AMK:n kestävän kehityksen toimenpideohjelmia.

Opinnäytetyössä käsitellään kestävästä kehitystä ja yhteiskuntavastuuta ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen ulottuvuuden näkökulmasta, tuoden esille näiden ulottuvuuksien vaikutuksen toisiinsa. Työssä tuodaan esille kestävän kehityksen ja yhteiskuntavastuun välinen yhteys.

Kestävästä kehitystä ja vastuullisuutta tarkastellaan myös korkeakouluopetuksen näkökulmasta. Tarkoituksena on tuoda esille Savonia AMK:n rooli kestävän kehityksen ja yhteiskuntavastuun edistäjänä. Opinnäytetyö toimii konkreettisena esimerkkinä siitä, että Savonia AMK tekee töitä kestävän kehityksen edistämiseksi.

Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla halutaan selvittää mitkä ovat Savonia AMK:n opiskelijoiden ja henkilökunnan henkilökohtaiset asenteet kestävästä kehitystä kohtaan. Tutkimuksessa pyritään saamaan vastaus siihen, onko asenteissa tapahtunut muutosta vuosien 2008- 2012 välillä. Tarkoituksena on tuottaa materiaalia Savonia AMK:n kestävästä kehityksen jatkotoimenpiteiden suunnittelua varten.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

- Mitkä ovat vastaajien tämän hetkiset henkilökohtaiset asenteet kestävästä kehitystä kohtaan?
- Miten tärkeänä kestävästä kehityksen edistäminen koetaan?
- Mitä konkreettista kestävästä kehityksen eteen tehdään?
- Onko opiskelijoiden ja henkilökunnan henkilökohtaisissa asenteissa kestävästä kehitystä kohtaan tapahtunut merkittävää muutosta vuosien 2008-2012 aikana?

Johdannon jälkeen, työn toisessa kappaleessa, esitellään kestävästä kehityksen ja yhteiskuntavastuun teoria ekologisen, taloudellisen ja sosiaalis-kulttuurisen ulottuvuuden näkökulmasta. Kappaleessa kolme tarkastellaan kestävästä kehitystä ja vastuullisuutta korkeakouluopetuksen näkökulmasta ja esitellään myös aiemmat tutkimukset aiheeseen liittyen.

Neljännessä kappaleessa tuodaan esille se, mitä Savonia AMK on kestävästä kehityksen edistämiseksi tehnyt, ja tarkastellaan Savonia AMK:n arvoja ja strategiaa kestävästä kehityksen ja yhteiskuntavastuun näkökulmasta. Kappaleessa kerrotaan myös pääpiirteittäin Savonia AMK:n kestävästä kehityksen toimenpideohjelman sisällöstä. Viidennessä kappaleessa määritellään tutkimusongelma, tutkimuksen tarkoitus ja tavoite sekä tutkimuksen perusvaatimukset. Kappaleessa käydään myös lyhyesti läpi lomakkeen laatimiseen ja tutkimusmenetelmien valintaan sekä aineiston analysointiin liittyvät asiat. Tutkimuksen tulokset ja mahdolliset jatkotutkimusaiheet esitellään kappaleessa kuusi. Seitsemäs kappale sisältää pohdinnan opinnäytetyöprosessin onnistumisesta.

2 KESTÄVÄ KEHITYS JA YHTEISKUNTAVASTUU

Kestävän kehityksen käsitteen määrittelemisen vaatii ekologisen, taloudellisen ja sosiaalis-kulttuurisen ulottuvuuden huomioimisen, sillä näiden ulottuvuuksien välinen yhteys, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen, on tärkeää ymmärtää. Tässä kappaleessa tarkastellaan kestävän kehityksen ja yhteiskuntavastuun käsitteitä näiden ulottuvuuksien näkökulmasta ja tuodaan esille näiden vaikutus toisiinsa.

Kirjallisuudessa käytetään yritysten ja organisaatioiden yhteiskuntavastuulle (*corporate social responsibility*) useita synonyymejä. Yhteiskuntavastuusta käytettäviä termejä ovat muun muassa yritysvastuu (*corporate responsibility*) ja vastuullinen yritystoiminta (*sustainable business*). Kestävä kehitys (*sustainable development*) käsitetään myös joissain lähteissä yhteiskuntavastuun synonyymiksi. (Niskala ym. 2009, Talvio & Välimaa 2004.)

Kestävän kehityksen käsitteestä alettiin puhua vuonna 1987, jolloin Gro Harlem Brundtlandin johtama Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) ympäristön ja kehityksen maailmankomissio julkaisi raportin ihmiskunnan tulevaisuudesta. (UN Documents Cooperation Circle 1987.) Raportissa *Our Common Future (Yhteinen Tulevaisuutemme)*, Brundtland määrittelee kestävän kehityksen seuraavasti: "Kestävä kehitys on kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa". (Valtion ympäristöhallinto 2011.)

YK:n tärkeimmässä kestävän kehityksen kokouksessa, Rio de Janeirossa vuonna 1992, hyväksyttiin Rion julistus. Käytännön tasolla kokouksessa muotoiltiin Agenda 21 -toimintaohjelma, jonka seurauksena kestävän kehityksen edistämiseksi alettiin tehdä töitä ympäri maailmaa. Kesäkuussa 2012 Rion julistuksesta tulee kuluneeksi 20-vuotta. Monet Agenda 21 -toimintaohjelmassa määritellyistä tavoitteista on saavutettu, mutta tehtävää riittää edelleen. Tämän vuoksi kesäkuussa 2012 tullaan järjestämään Rio +20 -kokous, jossa tarkoituksena on pohtia jatkotoimenpiteitä kestävän kehityksen edistämiseksi (Valtion ympäristöhallinto 2011).

2.1 Ekologinen ulottuvuus

Ekologisesti kestävä kehityksen avulla pyritään säilyttämään luonnon monimuotoisuus (biodiversiteetti), turvaamalla jokaisen eliölajin selviytyminen maapallolla. Sen avulla pyritään myös sovittamaan ihmisten toiminta luonnonvaroihin niin, ettei ihminen käyttäisi uusiutumattomia luonnonvaroja, kuten öljyä, kivihiiltä ja maakaasua, loppuun. (Valtion ympäristöhallinto 2011.)

Yrityksen ekologisella vastuulla tarkoitetaan yrityksen aiheuttamien ympäristöongelmien ja ympäristöriskien hallintaa. Luonnonvarojen kestävä käyttö kuuluu myös ympäristövastuuseen. Yrityksen tulee toimia niin, että se käyttää toiminnassaan tarkoituksenmukaisesti raaka-aineita ja energiaa ja pyrkii minimoimaan toiminnasta aiheutuvien jätteiden ja päästöjen määrän. Vastuullinen toiminta koskee koko tuotantoketjua aina raaka-aine hankinnoista tuotantoon saakka. (Rohweder 2004, 99–101.)

Rohweder (2004) jakaa ympäristöongelmat paikallisiin, alueellisiin ja globaaleihin ongelmiin. Paikallisia ympäristöongelmia ovat maaperän saastuminen, melu ja jätteet sekä pohjaveden saastuminen ja ehtyminen. Näihin ovat syynä muun muassa vallitseva kulutuskulttuuri ja suuri liikenteen määrä. (Rohweder 2004, 49.)

Alueellisia ympäristöongelmia ovat vesien rehevöityminen ja maaperän happamoituminen. Itämeren rehevöityminen on tästä konkreettinen esimerkki. (Rohweder 2004, 49.) Alueellisella tasolla tarkasteltuna kestävä kehitys merkitsee esimerkiksi Pohjoismaiden tekemää yhteistyötä kestävä kehityksen edistämiseksi. Pohjoismaiden yhteistyössä ovat mukana Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi, Tanska, Ahvenanmaa ja Färsaaret sekä Grönlanti. Maiden välinen yhteistyö on yksi maailman laajimmista alueellisista kestävä kehityksen edistämiseksi tehtävästä yhteistyöstä. (Pohjoismaiden ympäristöministeriö 2008.)

Globaaleja ympäristöongelmia ovat kasvihuoneilmiö ja luonnon monimuotoisuuden tuhoutuminen (Rohweder 2004, 49). ”Luonnon monimuotoisuudella [--] tarkoitetaan kasvien, eläinten, mikro-organismien ja niiden elinympäristöjen monimuotoisuutta.” Luonnon monimuotoisuuteen kuuluvat eliölajien perintötekijöiden (DNA, RNA) sisäinen vaihtelu ja eliölajien sekä ekosysteemien määrän runsaus. (Walls & Puhakka 2005, 38–43.)

Ekosysteemien suojeleminen on tärkeää, sillä ihmisten hyvinvointi riippuu luonnon monimuotoisuuden hyvinvoinnista. Ihmisten toiminta on nopeuttanut monen eliölajin sukupuuttoon kuolemista. Trooppisten metsien hävittäminen asutuksen tieltä ja metsien kaskeaminen aiheuttavat näiden tuhoutumisen. Metsien tuhoutuminen edistää ilmastonmuutosta, sillä kasvit sitovat itseensä hiilidioksidia, vähentäen näin ilmassa olevan hiilidioksidin määrää. Metsien hakkuun myötä myös sademetsien monimuotoisuus tuhoutuu. (Walls & Puhakka 2005, 47–48.)

Kasvihuoneilmiöllä tarkoitetaan sitä, ettei auringon lämpösäteily pääse poistumaan maapallon ilmakehän läpi avaruuteen. Ihmisen toiminta lisää kasvihuonekaasujen, kuten hiilidioksidin, määrää ilmakehässä. Merkittävimmät ihmiskunnan aikaansaamista hiilidioksidipäästöistä aiheutuvat fossiilisten polttoaineiden, kuten öljyn ja kivihien, käytöstä energiantuotannossa. (Ilmatieteenlaitos & Affecto Finland Oy/ Karttakeskus 2008, 43–46.) Ihmisten toiminnasta aiheutuvat kasvihuonepäästöt vaikuttavat ilmaston lämpötilaan, nostaen keskilämpötilaa. Tästä seuraa ilmaston lämpeneminen eli ilmastomuutos. (Valtion ympäristöhallinto 2011.)

Ilmastomuutos on suurin ympäristöhaaste koko maailmassa. Sen seuraukset vaikuttavat kokonaisvaltaisesti maapallon ja sen asukkaiden hyvinvointiin. Ilmastonlämpenemisestä seuraa kehitysmaissa pulaa puhtaasta juomavedestä ja ruoasta sekä ongelmia terveydenhuollossa. Se uhkaa tuhota kokonaisia ekosysteemejä ja aiheuttaa äärimmäisiä sääilmiöitä, kuten myrskyjä ja tulvia sekä kuivuutta ja aavikoitumista. (Suomen luonnonsuojeluliitto 2006.)

Kasvihuonepäästöjen vähentäminen edellyttää pysyviä muutoksia tämän hetkiseen energiankulutuksessa (Valtion ympäristöhallinto). Luonnonvarojen kestävä käyttö on avainasemassa ilmastomuutoksen hillitsemisessä. Energiankäyttöä on tehostettava ja hiilidioksidipäästöjä on pystyttävä vähentämään. (Pohjoismaiden ympäristöministeriö 2008.)

Ilmastomuutos lisää eriarvoisuutta ihmisten välille. Siitä kärsivät eniten ne, jotka eivät ole sitä aiheuttaneet. Ilmastomuutos koituu kehitysmailla kohtalokkaaksi, sillä jo lähtökohtaisesti kehitysmaissa ilmasto on teollisuusmaita lämpimämpi. Kehitysmaiden asukkaat ovat myös teollisuusmaiden asukkaita riippuvaisempia luonnonvaroista. Ilmastomuutoksen myötä kuivuus lisääntyy entisestään, veden laatu heikkenee ja sadekausiin liittyy epävakaisuus. Tämä aiheuttaa köyhyyttä, pulaa ruoasta ja vedestä sekä lisää kulkutauteihin, kuten malariaan, sairastumisen riskiä Kehitysmai-

den asukkailla on heikkomat resurssit torjua ilmastonmuutos ja sopeutua jo siitä aiheutuneisiin muutoksiin. (Suomen luonnonsuojeluliitto 2006.)

Aavikoituminen on myös yksi ihmisen aiheuttamista ympäristöongelmista. Sillä tarkoitetaan kuivilla aluilla tapahtuvaa maan tuotantokyvyn alenemista tai menettämistä täysin. Maa on köyhtynyt pysyvästi niin, että sen kyky tuottaa kasvillisuutta on heikentynyt. Aavikoitumisen seurauksena kasvillisuuspeite vähenee, maaperän eroosio voimistuu ja maaperän rakenteessa tapahtuu muutoksia. Aavikoituminen aiheuttaa myös maaperän suolaantumisen. (Eskonheimo 2006.)

Köyhien maiden asukkaiden pääasiallisena toimeentulona on maatalous. Aavikoituminen alentaa viljelysmaan tuottavuutta ja hankaloittaa karjan laiduntamista. Tähän syynä ovat ylilaiduntaminen, liiallinen puunhakkuu ja viljely sekä lannoittaminen. Nykyisin tehokkuuden ja taloudellisen hyödyn tavoittelu pakottaa ihmiset maaperän ja ympäristön tehokäyttöön. (Eskonheimo 2006.)

Väestönkasvulla on myös vaikutus aavikoitumiseen. Väestön keskittyminen tietyille alueelle aiheuttaa maaperän köyhtymisen sen liiallisen käytön takia. Ilmastonlämpeneminen lisää maaperän kuivumista haihduttamalla maaperän kosteutta, ja sen myötä aiheuttaa aavikoitumista. (Eskonheimo 2006.)

2.2 Taloudellinen ulottuvuus

Taloudellisesti kestävä kehitys tarkoittaa taloudelliseen pääomaan liittyvää kannattavaa toimintaa, joka huomioi sekä ekologisen ulottuvuuden että sosiaalis- kulttuurisen ulottuvuudenkin (Rohweder 2004, 16). Taloudellisesti kestävä kehitys tarkoittaa vakaata talouden kasvua, jossa velkaantumista pyritään välttämään (Valtion ympäristöhallinto 2011). Yrityksen taloudellisella vastuulla tarkoitetaan kannattavaa taloudellista toimintaa, jossa ekologinen ja sosiaalinen vastuu huomioidaan (Rohweder 2004, 16).

Yrityksen vastuu perustuu usein taloudellisiin intresseihin. Yrityksen sidosryhmät, kuten rahoittajat, sijoittajat ja yhteistyökumppanit sekä asiakkaat ja kilpailevat yritykset, ovat niitä joihin yrityksen vastuu ensisijaisesti ulottuu. Tämän lisäksi ulkoisia sidosryhmiä ovat kunnat, valtio ja kansainväliset organisaatiot, kuten YK. Nämä tahot vaikuttavat yritysten yhteiskuntavastuun muodostumiseen. (Anttiroiko 2004.)

Yhteiskuntavastuu nähdään yhä useammin kilpailutekijänä. Yrityksiä on kritisoitu vastuullisuuden motiiveista, ja siitä onko vastuullisuuden tarkoitus ainoastaan parantaa yrityksen imagoa todellisen vastuullisuuden sijaan. (Haapala & Aavameri 2008, 48.) Muuttuva toimintaympäristö ja kova kilpailu pakottavat yritykset miettimään omaa vastuutaan (Ketola 2005).

Liiketoimintaympäristöstä kohdistuvat paineet ovat poliittisia, taloudellisia, ekologisia ja sosio-kulttuurisia sekä teknologisia (Ketola 2005, 126). Usein on selvää että jokaisella yrityksellä on taloudellinen vastuu, johon kuuluu lakien ja säädösten noudattaminen taloudellisen tuloksen aikaansaamiseksi. Yrityksen vastuullisuuteen liittyvät kysymykset eivät ole yksinkertaisia eivätkä itsestään selviä. Yritysten on punnittava, missä määrin vastuullisuus kannattaa. Jos laki sallii esimerkiksi tiettyjen raaka-aineiden käytön, jotka kuitenkin voivat olla vahingollisia luonnolle, yritys joutuu miettimään miten pitkälle vastuullisuudessa mennään. Riittääkö lain noudattaminen vai pitääkö yrityksen miettiä vielä luonnon hyvinvointiakin, vaikka lain noudattaminen ei sitä edellyttäisikään. (Talvio & Välimaa 2004, 23–28.)

Taloudellisen voiton tuottaminen nähdään usein yritysten päätehtävänä. Yritysten on näin ollen mietittävä vastuullisen toiminnan toteuttamista käytännössä ja voiton tavoittelun ja muun vastuullisen toiminnan välistä suhdetta. Lain noudattaminen on hyvä lähtökohta, mutta vain harvoin se pelkästään riittää. Yritys voi tavoitella ja saavuttaa

taloudellista voittoa kyseenalaisten toimintojen avulla, lakia noudattaen. (Talvio & Välimaa 2004.)

Yrityksen imagon ja yritystoiminnan kannattavuuden takia on tärkeää, että voiton tavoittelun sijaan kiinnitetään huomiota liiketoiminnan vaikutukseen ekologisiin ja sosiaalisiin seikkoihin. (Rohweder 2004, 97–99.)

Tuotannon siirtämisellä halpatuotantomaihin yritykset pystyvät minimoimaan kustannukset ja parantamaan tulostaan. Tästä on seurannut se, että yrityksiä on kritisoitu työntekijöiden huonoista työolosuhteista halpatuotantomaissa. Kritisointi on monessa tapauksessa johtanut boikotteihin, ja tämä puolestaan on vaikuttanut negatiivisesti yrityksen imagoon. Yrityksille on aiheutunut lisäkustannuksia, niiden pelastaessa mainettaan, joten loppujen lopuksi mitään kustannussäästöä ei tuotannon siirtämisellä halpatuotantomaihin ole saavutettu. (Talvio & Välimaa 2004, 23–28.)

Taloudellisesti kestävä kehitys toimii perustana ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväle kehitykselle. Vakaan talouden avulla säilytetään maksukykyisyys. Se mahdollistaa väestön ikääntymisestä syntyvien eläkemenojen ja erilaisten valtion myöntämien etuuksien maksamisen kansalaisille. (Valtion ympäristöhallinto 2011.) Taloudellisesti kestävä kehitys mahdollistaa ihmisten hyvinvoinnin. Tavoitteena on hyvinvoinnin tuottaminen, terveyspalveluiden, koulutuksen ja taloudellisen turvallisuuden takaamisen avulla. (Kiander & Lönnqvist 2002, 97–99.)

Vakaan talouden avulla turvataan luonnon monimuotoisuuden säilyminen ja ehkäistään ilmastonmuutosta ekologisilla investoinneilla, lisäämällä uusiutuvien luonnonvarojen käyttöä energiantuotannossa ja kehittämällä ekologisia ja kestäviä tuotteita kuluttajille. (Valtion ympäristöhallinto 2011.)

Taloudellinen kasvu on tuotannon määrän kasvua markkinoilla. Bruttokansantuotteen (BKT) määrän kasvu on taloudellisen kasvun yleisimmin käytetty mittari. Jatkuvan taloudellisen kasvun tavoittelemisen on kyseenalaistettu, sillä talouden kasvu ei välttämättä merkitse hyvinvoinnin lisääntymistä tai ole ekologisesti kestävä. Bruttokansantuote ei toimi hyvinvoinnin mittarina. (Kiander & Lönnqvist 2002, 59–60.)

Innovaatioilla on suuri merkitys Suomen taloudelliselle menestymiselle. Suomessa ollaan panostettu innovaatioympäristöjen ja tutkimus- ja kehittämistyön (T&K) lisäämiseen ja kehittämiseen. Tulevaisuudessa tarvitsemme lisää innovaatioita ja niiden

yksi tärkeimmistä piirteistä tulee olemaan kestävyys. Kestävä innovointi tarkoittaa sellaista innovointia, jossa huomioidaan syntyvien innovaatioiden vaikutukset talouteen, ympäristöön ja yhteiskuntaan pitkällä aikavälillä. (Hautamäki 2008.)

Usein ajatellaan että innovaatiotoiminnan tulisi vauhdittaa talouskasvua ja sen myötä lisätä vaurautta ja näin lisätä kulutusta. Taloudellisesti kestävässä kehityksessä pyritään talouden kasvun lisäksi lisäämään ihmisten ja luonnon hyvinvointia. Kestävä innovointi edistää taloudellista kasvua, mutta kasvua ei nähdä itseisarvona vaan kestävä kehityksen välineenä. (Hautamäki 2008.)

Kuluttamisella on Suomelle suuri kansantaloudellinen merkitys. Sen merkitys taloudellisen kasvun lisäämiseksi on viime vuosina korostunut viennin vähentyessä ja vientihintojen alentuessa. Suomen bruttokansantuotteesta kotitalouksien kulutuksen osuus on noin puolet ja julkisten kulutusmenojen osuus noin kaksikymmentä prosenttia. (Ahlqvist 2008, 307–313.)

Kuluttaminen kuuluu olennaisena osana länsimaalaiseen kulttuuriin. Kuluttamisella haetaan elämänsisältöä, tyydytystä ja toisten hyväksyntää. Kuluttaminen on seurausta tulojen kasvusta. Perustarpeiden tyydyttämisen jälkeen rahaa jää kuluttamiseen. Länsimaisen kulutuskulttuurin ongelmana on sen kestävättömyys, joka kuormittaa luontoa ja ehdyttää luonnonvaroja. Kulutuksen kasvaessa fossiilisten polttoaineiden käyttö lisääntyy, metsiä hakataan kulutushyödykkeiden raaka-aineiksi ja viljelyn lisäämiseksi. Tästä aiheutuu ilmastonlämpenemistä, sillä kuluttamisen kasvaessa uusiutumattomien luonnonvarojen käyttö lisääntyy ja lihaa syödään enemmän. Myös kaupunkien kasvaessa hiilidioksidipäästöt lisääntyvät. (Worldwatch instituutti 2010, 29–31.)

Kestävä kulutus perustuu ekotehokkuuteen, ja se vaatii jokaisen kestävä kehityksen ulottuvuuden huomioon ottamisen. Tuotteiden valmistuksessa tulisi huomioida valmistuksesta aiheuttavat haitat ympäristölle. On myös tärkeää huomioida tuotteen elinkaari ja pyrkiä valmistaan mahdollisimman pitkäikäisiä ja kestäviä tuotteita. Kestävä kuluttaminen huomioi myös ihmisten välisen oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon. Se takaa myös toimeentulon tuotteiden valmistajille. (Helsingin yliopisto 2006.)

2.3 Sosiaalis- kulttuurinen ulottuvuus

Sosiaalisesti kestävällä kehityksellä pyritään tasa-arvoisuuteen ihmisten välillä. Kulttuurisesti kestävä kehitys takaa kulttuurille ominaisten piirteiden ja perinteiden säilymisen tuleville sukupolville. (Valtion ympäristöhallinto 2011.) Pyrkimys ihmisten hyvinvoinnin lisäämiseen, oikeudenmukaisuus ja turvallinen elinympäristö sekä mahdollisuus paikallisen kulttuurin kehittymiselle, ovat sosiaalis-kulttuurisen kestävä kehityksen pääkohtia (Rohweder 2004, 15).

Sosiaalisesti kestävä kehitys mahdollistaa kansalaisten perusoikeudet ja turvaa hyvinvoinnin jakautumisen tasapuolisesti (Kestävän kehityksen toimikunta 1995, 10). Globaaleja haasteita ovat muun muassa köyhyys, nopea väestönkasvu ja riittävän ruoka- ja terveydenhuollon järjestäminen (Valtion ympäristöhallinto 2011).

Ihmisoikeudet ovat sosiaalisen vastuun lähtökohtana. Siihen kuuluu vastuu ihmisten hyvinvoinnista sekä paikallisella että globaalillakin tasolla Yrityksillä on vastuu omasta henkilöstöstä ja sidosryhmistä, kuten asiakkaista, tavarantoimittajista ja alihankkijoista. Sosiaalinen vastuu toteutuu useimmissa yrityksissä muun muassa lahjoituksina hyväntekeväisyyteen. (Ketola 2005, 41.) Vastuu henkilökunnan hyvinvoinnista pitää sisällään vastuun työterveyshuollosta, työturvallisuudesta ja työkyvyn ylläpitämisestä (Rohweder 2004, 103).

Sosiaaliseen vastuuseen kuuluu, hyvinvoinnin lisäksi, vastuu henkilökunnan osaamisesta. Siihen liittyen yritykset ovat vastuussa koulutusmahdollisuuksien tarjoamisesta ja mahdollisuudesta kehittää itseään haastavien työtehtävien avulla. Palkitseminen on myös osa yritysten sosiaalista vastuuta. (Rohweder 2004, 103.)

Yrityksen sosiaalis-kulttuuriseen vastuuseen kuuluu myös eri kulttuurien kunnioittaminen. Se pitää sisällään tasa-arvoisen kohtelun kulttuuritaustasta riippumatta. Sosiaalisesti vastuullinen yritys ei hyväksy syrjintää työyhteisössä. (Rohweder 2004, 103.)

Yrityksellä on vastuu tuotteista ja palveluista, joita se tarjoaa asiakkailleen. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että tuotteissa ei käytetä terveydelle haitallisia materiaaleja eivätkä ne ole vaarallisia käyttää. (Rohweder 2004, 103.)

Köyhyys on sosiaalisesti kestävä kehityksen globaali haaste. Köyhyydestä puhutaan absoluuttisena tai suhteellisenä. Absoluuttinen köyhyys tarkoittaa yksilön olemassa oloa uhkaavaa puutetta perustarpeista. Suhteellisesta köyhyydestä puhuttaessa köyhyys nähdään kykenemättömyytenä saavuttaa tiettyä elintasoa. (Kiander & Lönnqvist 2002.)

Kehitysmaiden köyhyydestä puhutaan absoluuttisena köyhyytenä. Sen mukanaan tuomia ongelmia ovat pula ruoasta ja puhtaasta vedestä, sekä puutteellinen koulutus ja terveydenhuolto. Köyhyyden syyt ja seuraukset eivät ole helppoja määrittellä, sillä nopea väestönkasvu ja monet taudit ovat köyhyyden syitä, mutta samalla myös sen seuraamuksia. (Ulkoasiainministeriö 2010.)

Suomalaisten kohdalla puhutaan suhteellisesta köyhyydestä. Köyhyys on usein seurausta työttömyydestä. Holmin ym. (1999) mukaan poliittisilla toimenpiteillä, kuten työttömyysturvalla ja työn verotuksella, on työttömyyteen suurin vaikutus. Työn verotusta alentamalla saadaan työttömyyttä vähennettyä ja työttömyyden kestoa lyhennettyä. (Hetemäki 2011.)

Tällä hetkellä työttömyys on Suomessa laskusuunnassa. Tilastokeskuksen (2012) mukaan työttömyysaste laski maaliskuussa 8,5 prosenttiin viime vuoden 9,3 prosentista. Työttömänä maaliskuussa 2012 oli 227 000 henkilöä. Määrä on 18 000 henkilöä pienempi kuin edellisvuonna. (Tilastokeskus 2012.)

Sosiaalisen kestävä kehityksen ongelmana voidaan nähdä myös nuorten syrjäytyminen. Syrjäytyminen on ongelmallista nuoren lisäksi myös yhteiskunnalle. Opetusministeriön laskelmien mukaan nuorten syrjäytyessä, jääden vaille työ- tai opiskelupaikkaa, koituu yhteiskunnalle kustannuksia 1,2 miljoonaa euroa. Syrjäytymisen myötä nuoren kokemaa eriarvoisuutta ei voida edes rahassa mitata. (Kärkkäinen 2011.) Tilastokeskuksen (2012) mukaan nuorten työttömyysaste oli tämän vuoden helmikuussa 20,5 prosenttia.

Väestön ikääntyminen on yksi Suomen suurimpia haasteista. Väestön ikääntyminen vähentää tarjolla olevan työvoiman määrää ja aiheuttaa julkisia menoja, kuten eläkemaksuja ja terveyskustannuksia. Työikäisten määrän väheneminen aiheuttaa sen, että tuottavuuden on lisäännyttävä merkittävästi talouskasvun ylläpitämiseksi. Työurien pidentäminen ja työllisyysasteen nostaminen ovat keinoja estää talouskasvun pysähtyminen. Työntekijöiden hyvinvoinnin edistäminen on tärkeää, jos halutaan piden-

tää työuria, ja näin hillitä eläkekustannuksia ja eläköitymisestä aiheutuvaa työvoimapulaa. (Luoma ym. 2003, 11–15.)

Kehitysyhteistyön tarkoituksena on taloudellisen kehityksen edistäminen ja hyvinvoinnin lisääminen kehitysmaissa. Sen avulla pyritään kestäväan kehitykseen sen kaikilla ulottuvuuksilla. Kehitysyhteistyöllä pyritään vähentämään köyhyyttä, lisäämään tasa-arvoisuutta ja ehkäisemään konflikteja. Ympäristönsuojelu on myös yksi kehitysyhteistyön tavoitteista. (Koponen, Lanki & Kervinen 2007, 337–338.)

Kehitysapua on kritisoitu siitä, että se ei ota huomioon kehitysapua tarvitsevien maiden erityispiirteitä. Ongelmana on se, että kansalaisjärjestöt ajavat rahoittajien etuja kehitysapua tarvitsevien paikallisyhteisöjen etujen sijaan. Kehitysapu täytyy räätälöidä jokaisessa tilanteessa erikseen, eikä yhtä mallia voida käyttää joka paikassa. Kehitysavun tulisi olla yhteisölähtöistä. Jotta päämäärät pystytään saavuttamaan, on saatava avuntarvitsijat itse aktiivisesti mukaan toimintaan. Heille on annettava mahdollisuus itse edistää omaa hyvinvointiaan. Vain tämän avulla kestävan kehityksen edistäminen on mahdollista. (Worldwatch instituutti 2008, 197.)

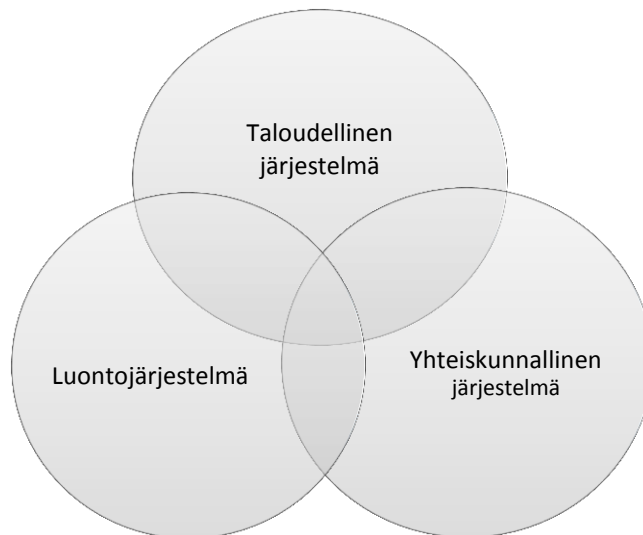
Kulttuurisesti kestäväan kehitykseen kuuluu kulttuuriperinteiden säilyttäminen tuleville sukupolville. Oman kulttuuri-identiteetin omaksuminen on tärkeää, mutta on myös tutustuttava muihin kulttuureihin. Suvaitsevaisuus ja kulttuurierojen ymmärtäminen on osa kulttuurisesti kestäväan kehitystä. (Lindroos 2003.)

Ulottuvuuksien välinen yhteys

Harrisin (2001) mallissa (kuvio 1) kestävästä kehitystä tarkastellaan taloudellisen ja yhteiskunnallisen järjestelmän sekä luontojärjestelmän avulla. Kuten Harrisin mallistakin nähdään, kestävä kehitys ulottuvuudet vaikuttavat kaikki toisiinsa. Taloudelliseen järjestelmään kuuluvat tuotanto ja kulutus. Yhteiskunnalliseen järjestelmään puolestaan kuuluvat kulttuuri, yhteiskunnalliset instituutiot ja kansalaiset jotka niissä elävät. Luontojärjestelmän muodostaa ekosysteemi, jonka varassa taloudellinen ja yhteiskunnallinen järjestelmä toimii. (Hautamäki 2008, 20–22.)

Luonto rajoittaa taloudellisen järjestelmän laajentumista. Luonnon huomioon ottaminen taloudellisessa toiminnassa on välttämätöntä, sillä luonnonvarat ovat rajalliset. Hyvinvoinnin mittaamisessa tulee huomioida luontopääoma ja sosiaalinen pääoma perinteisen taloudellisen pääoman lisäksi. (Hautamäki 2008, 20–22.)

Yhteiskunnallinen järjestelmä edellyttää hyvinvointia ja inhimillistä kehitystä, luontojärjestelmän edellyttäessä kestävyttä ja säilyvyyttä. Taloudellinen järjestelmä mahdollistaa hyvinvoinnin muun muassa koulutuksen ja terveydenhuollon avulla. Taloudellisen järjestelmän resurssit mahdollistavat luonnon hyvinvoinnin edistämisen. (Hautamäki 2008, 20–22.)

KUVIO 1. Järjestelmien vuorovaikutus ja riippuvuus toisiinsa nähden (Hautamäki 2008, 22)

Harrisin (2001) mallissa esiin tuodaan sosiaalinen pääoma. Se nähdään yhteiskunnallisen järjestelmän yhdistävänä tekijänä (Hautamäki 2008, 21). Robert Putnam määrittelee sosiaalisen pääoman yksilöiden välisiksi yhteyksiksi, joiden myötä yhteisöjen jäsenten välille syntyy sosiaalisia verkostoja, vastavuoroisuutta ja luottamusta. Vuo-

rovaikutuksen ja luottamuksen myötä syntyy yhteisöllisyyttä, joka puolestaan edistää kestävästä kehitystä. (Worldwatch instituutti 2008, 182.)

Kaikki järjestelmät ovat osaltaan riippuvaisia toisistaan. Jokaisessa järjestelmässä on kuitenkin tiettyjä ominaispiirteitä, jotka ovat riippumattomia toisista järjestelmistä. Esimerkiksi taloudellisessa järjestelmässä suhdannevaihtelut ovat riippumattomia yhteiskunnallisesta järjestelmästä ja luontojärjestelmästä. (Hautamäki 2008, 21–22.)

Kestävän kehityksen ulottuvuuksien välillä on positiivisen riippuvuuden lisäksi myös negatiivinen riippuvuus. Esimerkiksi painostus ympäristön suojeluun tai sosiaalisen hyvinvoinnin lisäämiseen, saattaa heikentää liiketoiminnan kannattavuutta. Taloudellisen edun tavoittelu saattaa puolestaan heikentää ympäristön ja ihmisten hyvinvointia. (Lovio & Kuisma 2004, 18–20.)

3 KESTÄVÄ KEHITYS JA YHTEISKUNTAVASTUU AMMATTIKORKEAKOULUISSA

Tässä kappaleessa tarkastellaan kestävästä kehityksestä ja yhteiskuntavastuuta ammattikorkeakoulutuksen näkökulmasta. Savonia AMK toimii esimerkkinä organisaationa. Tässä kappaleessa tuodaan esille myös aiemmat tutkimukset kestävästä kehityksestä liittyen.

YK on julistanut kestävästä kehityksestä edistävän koulutuksen vuosikymmenen ajalla 2005 -2014 (*Decade of Education for Sustainable Development*) (Virtanen ym. 2009, 23). Agenda 21 -julistuksen tavoitteena on sisällyttää kestävästä kehityksestä periaatteet opetukseen koulutusjärjestelmän läpäisevästi. (United Nations 1992.)

Julistuksessa koulutus nähdään erittäin tärkeänä keinona edistää kestävästä kehityksestä. Kestävästä kehityksestä periaatteiden sisällyttäminen koulutukseen on välttämätöntä, jos halutaan muuttaa ihmisten asenteita kestävämpään suuntaan. Tietoisuuden lisääminen kestävästä kehityksestä ja vastuullisuudesta sekä eettisistä arvoista nähdään julistuksessa tärkeänä tavoitteena, johon koulutuksen avulla pyritään. Julistuksessa nousee esille myös kestävästä kehityksestä periaatteiden mukainen yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja päätöksentekokyky, jota nykyisen ja tulevan sukupolven päättäjiltä vaaditaan. (United Nations 1992.)

Itämeren alueiden kestävästä kehityksestä Baltic 21 -ohjelmassa määritellään tavoitteet kestävästä kehityksestä edistämiseksi korkeakoulutuksessa. Ohjelma on laadittu Rio De Janeiron Agenda 21 -ohjelman pohjalta. Baltic 21 -ohjelman mukaan korkeakoulujen tulee toimia yhteistyössä yhteiskunnan kanssa kestävästä kehityksestä edistämiseksi niin alueellisella, kansallisella kuin globaalillakin tasolla. Kestävä kehitys tulee sisällyttää ammattikorkeakouluopetukseen kaikissa ammattikorkeakouluissa, ja sen tulee näkyä kaikilla opetusaloilla. (Opetusministeriö 2006.)

Suomen opetusministeriö on laatinut useita julkaisuja Baltic 21 -ohjelman pohjalta. Sen myötä muotoiltiin muun muassa kansallinen kestävästä kehityksestä edistämistä suunnitelma vuonna 2002. Tämän seurauksena vuonna 2006 opetusministeriö laati strategian kestävästä kehityksestä edistämiseksi opetuksessa. (Opetusministeriö 2006.) Vuonna 2008 opetusministeriö julkaisi toimintalinjaukset kestävästä kehityksestä edistämiseksi opetuksessa. (Rohweder ym. 2008.)

3.1 Kestävää kehitystä edistävän ammattikorkeakoulutuksen päämäärä

Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on kouluttaa asiantuntijoita, joilla kyky vastata työelämän tämän hetkisiin ja tuleviin tarpeisiin. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut pystyy viemään kestävän kehityksen teorian käytäntöön ja soveltamaan sen periaatteita toiminnassaan. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut ymmärtää yhteiskuntavastuun merkityksen organisaatiossa ja pystyy tarkastelemaan kestävää kehitystä yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmasta. (Ammattikorkeakoulujen rehtori-neuvoston loppuraportti 2007, 91.)

Opetusministeriön (2006) mukaan kaikilla ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla tulee olla tulevassa ammatissaan tarvittavat perustiedot ja -taidot. Tutkinnon suorittaneilla tulee olla valmius yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen, oman ammattialansa seuraamiseen sekä tutkimus- ja kehittämistyöhön, noudattaen kestävän kehityksen periaatteita.

Koulutuksen päämääränä on kestävän kehityksen periaatteiden tuominen osaksi opiskelijoiden jokapäiväistä toimintaa. Sen avulla opiskelijat pystyvät kartuttamaan omaa tietämystään kestävästä kehityksestä ja ymmärtämään sen ulottuvuuksien välisen yhteyden. Koulutus tarjoaa mahdollisuuden omien näkemysten kehittämiseen, ja teorian soveltamiseen käytännössä. (Kestävän kehityksen toimikunnan koulutusjaosto 2006, 13.)

Koulutuksen avulla kulttuuriperinnön merkitys ja kulttuurien väliset erot voidaan paremmin ymmärtää, ja näin edistää eri kulttuurien välistä vuorovaikutusta. Koulutuksella pyritään siihen, että opiskelijalla olisi valmius havaita ympäristössä tapahtuvat muutokset ja reagoida niihin. Tavoitteena on, että kestävä kehitys pystytään näkemään osana omaa koulutusala ja ammatillista osaamista, riippumatta siitä mikä koulutusala on kyseessä. (Kestävän kehityksen toimikunnan koulutusjaosto 2006, 13.)

Kestävää kehitystä tulee koulutuksen lisäksi edistää myös tutkimus- ja kehitystyössä (T&K) (Rohweder ym. 2008). Sen tulee näkyä opetuksessa ja lisäksi korkeakoulujen päätöksenteossa ja työskentelykäytännöissä. Korkeakouluilla vastuulla on kestävän kehityksen edistäminen omaehtoisesti. (Opetusministeriö 2006.)

Opetusministeriön toimintalinjauksen kestävä kehityksen edistämiseksi

Opetusministeriön julkaisussa *Kohti kestävä kehitystä* (2008) on esitelty toimintalinjaukset kestävä kehityksen edistämiseksi, joita noudattamalla kestävä kehitys saadaan sisällytettyä osaksi opetusta. Linjausten pääkohtia ovat:

- Kestävä kehitys koulutusjärjestelmän painopistealueena
- Institutionaalinen sitoutuminen: koulutuksen kehittämisessä ja toteutuksessa näkyy todellinen sitoutuminen kestävä kehityksen periaatteisiin
- Integroitu lähestymistapa: kaikessa toiminnassa huomioidaan kestävä kehityksen kaikki ulottuvuudet
- Läpäisevyys: kestävä kehityksen periaatteet sisällytetään kaikkeen toimintaan korkeakouluissa
- Henkilökunnan koulutus
- Poikkitieteellisyys
- Tiedon levittäminen eri foorumien kautta
- Verkostoituminen ja yhteistyön lisääminen työelämän kanssa
- Osallistuminen
- Tutkimus, jatko- ja täydennyskoulutusohjelmien tarjoaminen
- Innovaatioiden hyödyntäminen (Rohweder ym. 2008, 20–21).

Toimintalinjauksissa painotetaan kestävä kehityksen merkitystä opetuksessa ja tutkimus- ja kehittämistyössä. Linjauksissa edellytetään todellista sitoutumista kestävä kehityksen periaatteisiin koulutusta kehitettäessä ja toteutettaessa. Niissä korostetaan myös henkilökunnan koulutuksen merkitystä, jotta henkilökunta pystyisi toimimaan ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalis- kulttuurisesti vastuullisella tavalla. Tämän lisäksi linjauksissa tuodaan esille läpäisevyys. Läpäisevyydellä pyritään siihen, että kaikkeen toimintaan sisällytetään kestävyuden periaate. (Rohweder ym. 2008.)

Toimintalinjauksissa korostuu eettinen ajattelutapa. Kaikessa toiminnassa tulee huomioida ekologinen, taloudellinen ja sosiaalis- kulttuurillinen ulottuvuus. Poikkitieteellisyys nostetaan myös tärkeäksi osaksi kestävä kehityksen opetusta. Kestävä kehitystä on pyrittävä tarkastelemaan sen kaikkien ulottuvuuksien kautta, ja pyrittävä

ymmärtämään näiden ulottuvuuksien välinen yhteys ja niiden välinen riippuvuus. Osallistuminen nähdään myös tärkeänä, sillä konkreettisten tekojen avulla opitaan tehokkaammin. (Rohweder ym. 2008.)

Oppimisympäristö tulisi laajentaa työelämään ja yhteiskuntaan, sillä verkostoituminen ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa lisää ymmärrystä kestävästä kehityksestä käytännön tasolla. Monipuolisen tiedon tarjoaminen eri foorumien kautta nostetaan esille toimintalinjauksissa. Niissä tärkeänä pidetään myös kestävästä kehityksestä edistävien jatko- ja täydennyskoulutuksen tarjoamista sekä innovaatioiden käyttöä korkeakouluopetuksessa. (Rohweder ym. 2008, 18–21.)

3.2 Vastuullisuus ammattikorkeakouluopetuksessa

Korkeakoulujen vastuullisuus on strateginen valinta. Strategiassa määritellään vastuullisen toiminnan merkitys ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Strategian laatiminen on vasta ensimmäinen askel. Määritellyt tavoitteet ovat turhia jos niitä ei viedä käytännön tasolle. (Virtanen ym. 2009.)

Rohweder ym. (2008) tuo esille Stergelin (2005) linkittyvän ajattelun mallin (*linking-thinking*), jolla tarkoitetaan kokonaisvaltaista ajattelua. Linkittyvän ajattelun ominaispiirteitä ovat asioiden ja ilmiöiden yhteyksien hahmottaminen ja ymmärtäminen. Sen avulla voidaan vastuullisuuden ulottuvuudet kytkeä toisiinsa, ja ymmärtää ulottuvuuksien välinen yhteys. (Rohweder ym. 2008.)

Vastuullisuuden seuranta ja arviointi

Yhteiskuntavastuun seurantaan varten on olemassa useita eri vastuullisuuden mittareita, joiden käyttö on ammattikorkeakoulujen harkinnan varassa. Opetusministeriön (2009) julkaisussa on esitelty erilaisia yhteiskuntavastuun mittareita. Osa indikaattoreista on käytössä yritysmaailmassa, mutta niitä voidaan käyttää myös korkeakoulujen yhteiskuntavastuun mittaamiseen. (Virtanen ym. 2009.)

Standardointijärjestö ISO:n (*International Organization for Standardization*) yksi tunnetuimmista järjestelmistä on ISO 14001- ympäristöjärjestelmästandardi, joka on yksi korkeakouluissa käytettävä vastuun mittareista. EMAS (*Eco-Management and Audit Scheme*) on ISO -standardointijärjestelmän lisäksi korkeakoulujen käyttöön soveltuva vastuullisuuden mittari. (Virtanen ym. 2009.)

Yrityksille ja organisaatioille on tärkeää saada palautetta toiminnoistaan. Ne saavat palautetta vastuullisuudessa onnistumisesta ensisijaisesti sidosryhmiltä. Toimintojen muuttaminen ja kehittäminen onnistuu vain palautteen avulla. Niiden kehittäminen vaatii tarkan tiedon siitä, miten hyvin vastuullisuudessa on onnistuttu ja missä osaluissa olisi vielä parantamisen varaa. (Ketola 2005, 151.)

Viestintä ulkoisten sidosryhmien kanssa ja koulutusorganisaatioiden sisäinen viestintä, ovat osa vastuullisuuden raportointia. Viestinnässä voidaan käyttää *Global Reporting Initiative* (GRI) -pohjaa, jota voidaan hyödyntää yritysten ja organisaatioiden yhteiskuntavastuu raportoinnissa. (Virtanen ym. 2009, 75.)

SUDENET -verkostohankkeen (*Polytechnic Network for Sustainable Development*) tarkoituksena oli kehittää ammattikorkeakouluille itsearviointi työkaluja ja määritellä ympäristöjärjestelmäkriteerit. Opetus-, kasvatusta- ja koulutusalojen säätiö (OKKA-säätiö) osallistui kehittämistyöhön. Hanke pohjautui Kymenlaakson ammattikorkeakoulun kestävästä kehityksestä edistävään työhön. (Opetusministeriö 2006, 32.)

Opetusministeriö käynnisti *SUDENET* -hankkeen laajemmassa mittakaavassa vuonna 2004. Ensimmäisen kartoitettiin kestävä kehityksen tila Suomen ammattikorkeakouluissa ja halukkuus osallistua hankkeeseen. Siinä mukana olevia ammattikorkeakouluja ovat Haaga-Helia, Laurea-ammattikorkeakoulu, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, Savonia-ammattikorkeakoulu, Yrkeshögskolan Novia ja Vaasan ammattikorkeakoulu sekä Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Hanke päättyi vuonna 2006. Hankkeen avulla onnistuttiin lisäämään kestävä kehityksen ja vastuullisuuden eteen tehtävän työn läpinäkyvyyttä. (Opetusministeriö 2006, 32.)

Haasteita

Todellisen muutoksen aikaansaaminen edellyttää kestävä kehityksen ja yhteiskuntavastuun sisältöjen viemistä käytännön tasolle. Nämä koetaan usein tärkeiksi ja periaatteellisella tasolla useat kannattavat kestäviä ja eettisiä arvoja. Kuitenkaan käytännön tasolla kestävä kehitys ei toteudu siinä määrin, mitä ihmisten puheiden perusteella voidaan olettaa. Kestäviä arvoja kannatetaan, mutta loppujen lopuksi harva toimii näiden arvojen ja periaatteiden mukaisesti. (Rohweder 2008, 24.)

Kestävä kehitys ei ole yksiselitteinen asia ja sen ymmärtäminen kokonaisuudessaan vie aikaa ja vaatii kunnollista perehtymistä asiaan. Resurssipula mainitaan usein syyksi sille, miksi kestävä kehitys ei pystytä sisällyttämään opetukseen siinä määrin missä pitäisi. (Rohweder ym. 2008.)

Kestävä kehityksen ja yhteiskuntavastuun saattaminen kokonaisvaltaiseksi osaksi opetusta vaatii sen, että asiat nähdään kokonaisuutena. Kestävä kehityksen ulottuvuudet vaikuttavat kaikki toisiinsa. Kun ymmärretään näiden ulottuvuuksien välinen yhteys ja niiden vaikutus toisiinsa, ymmärretään myös asioiden merkitys. (Rohweder ym. 2008, 110.)

Johdolla on tärkeä rooli vastuullisuuden viemisessä käytännön tasolle. Johdon on oltava aidosti vastuullisuuden takana, jotta henkilökunta pystytään sitouttamaan vas-

tuulliseen toimintaan. Jotta sitouttaminen onnistuu, henkilöstön on nähtävä strategiset tavoitteet tärkeänä. Sitouttaminen edellyttää avointa keskustelua organisaation sisällä sekä vaatii henkilöstön kouluttamista ja tiedottamista. (Virtanen ym. 2009, 86-87.)

Ammattikorkeakoulujen toimintakulttuuri on muuttumassa. Yhteiskuntavastuun merkitys korostuu entisestään ja käytännön toimia tarvitaan. Toimintakulttuuri ilmentää organisaation sisäistä tahtotilaa, jonka lähtökohtana ovat organisaation arvot. Vastuullisuuden sisällyttäminen edellyttää usein organisaatiokulttuurin muutosta. (Virtanen ym. 2009.)

Rohwederin (2006) mukaan organisaatiokulttuurin muutosprosessin vaihteita ovat sekä organisaation sisäiset, että ulkoisen muutosvoimat, muutosvastarinta, murrosvaihe ja viimeisenä vastuullisuuden sulautuminen osaksi organisaation toimintaa.

Organisaatiokulttuurin muutos on aina hidas prosessi joka vie aikaa. Tiedyt toimintamallit ovat muotoutuneet ja vakiintuneet vuosien saatossa ja ne ohjaavat henkilökunnan toimintaa. Totuttuja tapoja tai toimintamalleja ei ole helppoa muuttaa eikä niitä useinkaan kyseenalaisteta. (Virtanen ym. 2009, 87.)

3.3 Tutkimuksia kestävästä kehityksestä ja yhteiskuntavastuusta

Suomen ammattikorkeakoulujen suhtautumista kestäväan kehitykseen on selvitetty kyselytutkimuksella vuonna 2006. Tutkimuksessa selvitettiin opettajien mielipiteitä siitä, miten kestävä kehitys näkyy Suomen ammattikorkeakouluissa ja miten se on sisällytetty ammattikorkeakouluopetuksen. Tutkimus oli osa *SUDENET*-verkostohan- ketta. (Rohweder ym. 2008, 68–88.)

Tutkimustulosten perusteella opettajien suhtautuminen kestäväan kehitykseen on erittäin myönteinen. Sen sisällyttäminen opetukseen nähdään tärkeänä asiana ja kriittinen keskustelu kestävästä arvoista koetaan ammattikorkeakoulujen tehtäväksi. Opettajilla on melko hyvin tietoa kestävästä kehityksestä ja sen ulottuvuuksista, mutta lisäkoulutukselle koetaan silti olevan tarvetta. (Rohweder ym. 2008, 68–88.)

Tutkimuksessa esiin nousi tarve lisätä kestävä kehitys läpäisevästi kaikkeen opetuk- seen, sillä tällä hetkellä sitä opetetaan enemmän omana oppiaineenaan kuin osana kokonaisuutta. Kestävän kehityksen näkökulma pitäisi huomioida kaikissa opetus- suunnitelmissa kaikilla aloilla, jotta opiskelijat ymmärtävät sen merkityksen oman ammattialansa näkökulmasta. Koulutuksen tulisi tuottaa osaamista, jossa huomioi- daan globaalin yhteiskunnan haasteet, kuten ilmastonmuutos, eriarvoisuus ja syrjäy- tminen sekä talouden globalisoituminen. (Rohweder ym. 2008, 68–88.)

Tutkimuksessa kävi ilmi, että ongelmana kestävän kehityksen edistämässä on usein pula riittävästä resursseista. Lisätietoa ja tarkempia toimintaohjeita kaivataan siihen, kuinka kestävä kehitys sisällytetään opetussuunnitelmiin ja siihen miten sen ulottuvuudet ovat riippuvaisia toisistaan. Tutkimuksen lopuksi todetaan, että kestävän kehityksen sisällyttäminen opetussuunnitelmiin vaatii ammattikorkeakoulujen strate- giaan ja arvoihin perustuvaa johtamista. (Rohweder ym. 2008, 68–88.)

Nelosen Taloustutkimuksella teettämästä kyselystä käy ilmi, että suomalaisten huoli ilmastonmuutoksesta on vähentynyt vuodesta 2008 vuoteen 2012. Vuonna 2008 huolestuneiden määrä oli 40 % ja vuonna 2012 ilmastonmuutoksesta huolissaan oli 23 % vastaajista. (Vesala 2012.)

Huolen vähentymiseen on tutkimusjohtaja Juho Rahkosen mielestä se, että uutisointi ilmastonmuutoksesta on vähentynyt. Hän mainitsee muun muassa talouskriisin vie- neen näkyvyyttä ilmastonmuutokselta. Ilmastonmuutos ei ole enää uusi asia, kuten

se oli 2000-luvun alussa. Tämän vuoksi siitä ei puhuta, eikä se huolestuta yhtä paljon kuin ennen. (Vesala 2012.)

Kyselyn tulosten mukaan ihmisillä on vahva mielipide ilmaston lämpenemisestä. Aihe herättää voimakkaita tunteita, joko puolesta tai vastaan. Rahkonen toteaa, että enemmistö suomalaisista on silti huolissaan ilmastonmuutoksesta. Taloustutkimuksen (2012) kyselyyn vastasi 1004 henkilöä. (Vesala 2012.)

Kestävä kehitys ja vastuullisuus opinnäytetöissä

Kestävää kehitystä on käsitelty monien Suomen ammattikorkeakoulujen liiketalouden opiskelijoiden opinnäytetöissä. Vuoden 2010 jälkeen tehtyjä opinnäytetöitä kestävästä kehityksestä löytyy ammattikorkeakouluista ympäri Suomea. Tämä osoittaa sen, että kestävä kehitys ja yhteiskuntavastuu ovat nousemassa yhä tärkeämmäksi niin opiskelussa kuin työelämässäkin.

Opinnäytetyöni pohjana toimii Laura Tukiaisen vuonna 2008 tekemä opinnäytetyö *Sustainable Development as a part of Daily Life for Personnel and Students of Savonia University of Applied Sciences*. Tukiaisen opinnäytetyön teoreettinen viitekehys pitää sisällään kestävä kehityksen teorian. Työssä kestävää kehitystä tarkastellaan myös kuluttajien ostokäyttäytymisen näkökulmasta.

Opinnäytetyössä tuodaan esille Savonia AMK:n kestävä kehityksen toimenpideohjelman sisältö (Kestävä kehityksen toimenpideohjelma 2008-2012). Tukiainen (2008) analysoi opinnäytetyöhön kuuluneen kyselyn tuloksia Savonia AMK:n henkilökunnan ja opiskelijoiden asenteista kestävää kehitystä kohtaan.

Erja Myllön (2011) opinnäytetyön aiheena on kestävä kehityksen opetus Suomen ammattikorkeakouluissa. Työssään, *Kestävä kehitys liiketalouden alan opetuksessa - Suomen ammattikorkeakoulut 2010–2011*, Myllö tutkii missä määrin Suomen ammattikorkeakoulutuissa, liiketalouden koulutusohjelmissa, kestävä kehitys on otettu huomioon. Työssä kvalitatiivisen tutkimuksen materiaalina ovat opetussuunnitelmat, joiden avulla muodostetaan kuva kestävä kehityksen periaatteiden sisällyttämisestä opetukseen.

Tutkimuksessa selvisi että lähes kaikissa Suomen ammattikorkeakouluissa liiketalouden opetussuunnitelmat sisältävät opetusjaksoja, joissa kestävä kehityksen periaat-

teet huomioidaan. Myllön työtä voidaan hyödyntää opetuksen suunnittelussa ja ope-
tussuunnitelmien kehittämisessä. (Myllö 2011.)

Yhteiskuntavastuu muodostaa teoreettisen viitekehyksen Arja Hiltunen (2011) opin-
näytetyössä: *Savonia-ammattikorkeakoulun sosiaalinen vastuu*. Hiltunen tarkastelee
yhteiskuntavastuuta sosiaalisen vastuun näkökulmasta. Opinnäytetyössä analysoi-
daan Savonia AMK:n henkilökunnan ja opiskelijoiden ajatuksia yhteiskuntavastuusta
teemahaastattelulla kerättyjen tietojen pohjalta. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvit-
tää miten sosiaalinen vastuu Savonia AMK:ssa ilmenee ja onko vastuullisuus omaeh-
toista.

Tutkimuksen mukaan yhteiskuntavastuu toteutuu Savonia AMK:ssa sen perustehtä-
vien kautta. Vastuullisuuden lähtökohtana on lainsäädäntö. Tutkimustulosten perus-
teella Savonia AMK nähdään vastuullisena toimijana toteuttaen vastuullisuutta oma-
aloitteisesti ja lainvelvoitteet ylittäen. Savonia AMK voisi kuitenkin tuoda vastuullisuut-
taan enemmän esille. (Hiltunen 2011, 42–43.) Rohwederin (2004) mukaan toiminta
on vastuullista silloin, kun se on omaehtoista ja ylittää lainvelvoitteet.

Vastuullisuus syntyy yhteistyössä alueen yritysten kanssa. Hiltunen (2011) toteaa,
että Savonia AMK:n vastuun voidaan ajatella olevan alueellisesti merkittävä, sillä
Savonia AMK on maakunnan ainoa ammattikorkeakoulu. Keskustelu yhteiskuntavas-
tuusta on Hiltusen mukaan alkanut, mutta käsitteiden määrittelyä tarvitaan edelleen.

Tutkimustulosten mukaan sosiaalinen vastuu Savonia AMK:ssa koostuu hyvinvoin-
nista, osaamisen kehittämisestä ja yhteistyöstä sidosryhmien kanssa, sekä niiden
huomioon ottamisesta. Yhteistyö eri koulutusalojen ja osaamisalueiden välillä koettiin
tärkeänä osana sosiaalista vastuuta. (Hiltunen 2011, 43.)

4 SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDISTÄJÄNÄ

Savonia AMK on tehnyt töitä kestävän kehityksen edistämiseksi jo useiden vuosien ajan. Se on ollut mukana Suomen ammattikorkeakoulujen *SUDENET*-verkostohankkeessa (*Polytechnic Network for Sustainable Development 2004 -2006*). Hankkeen jälkeen Savonia AMK aloitti suunnittelemaan toimenpiteitä kestävän kehityksen edistämiseksi. (Kestävän kehityksen toimenpideohjelma 2008–2012.)

Ammattikorkeakoulujen laaduntarkkailu on osa kestävää kehitystä. Tähän liittyen opiskelijoiden mielipiteitä kustakin opintojaksosta kartoitetaan sähköisen Opipal-kyselyn avulla. Henkilökunnan kanssa käydään vuosittain kehityskeskusteluja. Savonia AMK:n laatujärjestelmä perustuu Euroopan laatupalkinnon malliin (EFQM). Se on palkittu korkeakoulujen arviointineuvoston (KKA) laatusertifikaatilla vuonna 2009. (Virtanen 2009, 80.)

Kestävän kehityksen työryhmän suunnittelutyön (2006-2007) seurauksena Savonia AMK:n kestävän kehityksen toimenpideohjelman valmisteluprojekti alkoi. Kyseisen toimenpideohjelman valmisteluun liitettiin myös Savonia AMK:n nykytilaa kartoittava kysely, jonka Laura Tukiainen toteutti opinnäytetyönä: *Sustainable Development as a part of Daily life for Personnel and Students of Savonia University of Applied Sciences 2008*. Savonia AMK sitoutui laatimaansa kestävän kehityksen toimenpideohjelmaan vuosille 2008-2012. Ohjelman tarkoituksena oli lisätä tietoisuutta kestävän kehityksen tärkeydestä ja johtaa kestävää kehitystä edistäviin toimenpiteisiin. (Kestävän kehityksen toimenpideohjelma 2008–2012.)

Toimenpideohjelma tarkoitettiin ”eläväksi” asiakirjaksi, jota Savonia AMK sitoutui päivittämään joka toinen vuosi. Siinä määriteltiin tavoitteet, toimenpiteet ja se, kenellä on seurantavastuu tavoitteiden toteutumisesta. Kestävän kehityksen ja yhteiskuntavastuun edistymistä seurataan vuosittaisten ohjausryhmän kokousten avulla. (Kestävän kehityksen toimenpideohjelma 2008–2012.)

Toimenpideohjelman tavoitteena oli lisätä tietoisuutta ja osaamista kestävästä kehityksestä ja yhteiskuntavastuusta, sekä saada aikaan konkreettisia tekoja, kuten energian säästöä ja vähentää veden kulutusta sekä jätteiden määrää. Materiaalien taloudellinen hankinta ja käyttö kuuluivat osana toimenpideohjelmaan. Tähän liittyen huomiota kiinnitettiin muun muassa materiaalien uusiokäyttö ja kierrättäminen. (Kestävän kehityksen toimenpideohjelma 2008–2012.)

Kuljetuksiin ja liikkumiseen sekä rakentamiseen ja kunnossapitoon liittyvät asiat olivat myös osa toimenpideohjelmaa. Kuljetuksia ja liikkumista kampusten välillä pyrittiin vähentämään sähköisten ratkaisujen avulla. Rakentamisessa huomioitiin energiankulutus ja pyrittiin energiaa säästäviin ja energiatehokkaisiin ratkaisuihin. Myös tilojen monikäyttöisyyden lisääminen kuului toimenpideohjelmaan. (Kestävän kehityksen toimenpideohjelma 2008–2012.)

Esteettömyyden, kuten henkilöstön turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, tasa-arvoisuus ja erilaisuuden arvostaminen, olivat tärkeä osa toimenpideohjelmaa. Tavoitteena oli myös edistää monikulttuurisuutta. Kulttuuriperinteiden vaaliminen kirjattiin osaksi toimenpideohjelmaa. Tähän liittyivät oman historian ja perinteiden kunnioittaminen, mutta myös uusien perinteiden luominen. (Kestävän kehityksen toimenpideohjelma 2008–2012.)

Verkostoyhteistyön ja tiedottamisen lisääminen nähtiin toimenpideohjelman tavoitteina. Verkostoyhteistyön tavoitteena oli laajempi vastuun kantaminen ja tietämys kestävästä kehityksestä. Tiedottamisella pyritään läpinäkyvyyteen, joka on osa vastuullisuutta. (Kestävän kehityksen toimenpideohjelma 2008–2012.)

Savonia-ammattikorkeakoulun arvot ja strategia

Yrityksen arvot ovat vastuullisen toiminnan lähtökohta (Talvio & Välimaa). Savonia AMK:n arvoja ovat asiakaskeskeisyys, asiantuntijuus ja yhteisöllisyys. Tarkoituksena on toimia vastuullisesti ja luottamuksellisesti eri sidosryhmien kanssa, olla yhteistyökykyinen asiantuntijaorganisaatio ja pyrkiä luottamukseen henkilöstön ja opiskelijoiden sekä muiden sidosryhmien välille. (Savonia ammattikorkeakoulu 2008–2012.)

Yhteiskuntavastuu näkyy Savonia AMK:ssa seuraavien toimintojen kautta:

- Kestävä kehitys
- Paperittomuus
- Savuttomuus
- Esteettömyys

Virtasen (2009) mukaan ammattikorkeakoulujen vastuullisuus on strateginen valinta. Savonia AMK on valinnut vastuullisuuden ja kestävyuden osaksi strategiaansa, ensimmäisten ammattikorkeakoulujen joukossa. Strategisissa linjauksissa todetaan: *”Yhteiskuntavastuumme kannamme tekemällä perustehtävämme laadukkaasti, tehokkaasti, taloudellisesti, eettisesti, kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti ja vaikuttavuutta lisäävästi”*. (Savonia ammattikorkeakoulu 2008-2012.)

Tulevaisuuden tavoitteina ovat opiskelijoiden, henkilökunnan ja johdon sitoutuminen vastuulliseen toimintaan. Opiskelijoiden halutaan valmistuvan vastuullisiksi asiantuntijoiksi, henkilökunnan halutaan toimivan kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti ja johdon kehittävän toimintaa näiden periaatteiden mukaisesti. (Savonia ammattikorkeakoulu 2012.)

Toimenpiteet kestävän kehityksen edistämiseksi 2008-2012

Huhtikuussa 2008 Savonia AMK:n johdolle järjestettiin seminaari, jonka aiheena oli kestävä kehitys ja johtaminen. Tietoisuutta on lisätty henkilökunnan koulutuksilla koko toimenpideohjelman aikana. Toimenpideohjelmaan tärkeänä osana kuuluu verkostoyhteistyö, niin paikallisella kuin valtakunnallisella tasolla. (Ohjausryhmän kokousmuistiot 2008–2011.)

Vuonna 2009 Savonia AMK toteutti kestävän kehityksen verkkoseminaarin Itä- Suomen yliopiston kanssa. Samana vuonna kestävä kehitys sisällytettiin vuoden 2009

opetussuunnitelmiin opetusministeriön ohjeistuksen mukaisesti. Toimenpideohjelman toteutumisesta on tiedotettu Savonia Sanomissa vuodesta 2009 lähtien. (Ohjausryhmän kokousmuistiot 2008–2011.)

Vuonna 2010 *Kestävä Kehitys Savonian arkeen* -näyttelystä tiedotettiin Savonian Sanomien lisäksi myös lisälmen Sanomissa. Kaikille avoin kestävän kehityksen *Global Responsibility and Education -Practices in Partnership and Daily Activities*- konferenssi järjestettiin yhdessä Itä-Suomen yliopiston kanssa syyskuussa 2010. Kestävä kehitys on näkynyt Savonia AMK:ssa mm. Maailman vesipäivän ja energiansäästöviikon viettämisenä. (Ohjausryhmän kokousmuistiot 2008–2011.)

Ekologisesti ja taloudellisesti kestävän kehityksen edistämiseksi Savonia AMK:ssa ollaan kiinnitetty huomiota logistiikkaan organisoimalla sitä niin, että säästyään turhilta ja päällekkäisiltä kuljetuksilta. Tietokoneiden uusiokäyttö ja kierrätys toteutui Savonia AMK:ssa vuonna 2011. Muun muassa näiden avulla on saatu aikaan säästöä niin taloudellisesti kuin ekologisesti. (Ohjausryhmän kokousmuistiot 2008–2011.)

Vuosien 2008-2011 aikana Savonia AMK on kiinnittänyt huomiota veden- ja sähkönkulutukseen sekä pyrkinyt vähentämään jätteiden määrää. *KEKE Savonian arkipäivään* -kampanjaan liittyen vedenkulutuksen ja jätteiden vähentämiseksi liittyviä ohjeistuksia laadittiin kestävän kehityksen toimenpideohjelman ensimmäisenä vuonna. Myös sähkönkulutuksen seuranta organisoitiin ensimmäisen kerran vuonna 2008. Kaikilla kampuksilla pystyttiin toteuttamaan paperin lajittelu ja keräys sekä jokaiselle kampukselle laadittiin kiinteistökohtaiset jätteidenlajitteluohjeet vuoteen 2011 mennessä. (Ohjausryhmän kokousmuistiot 2008–2011.)

Vuonna 2009 jätteiden lajittelu käynnistettiin Savonia AMK:n kampuksilla. Energian säästämiseksi tietokoneiden sammuttamisesta stand by -asentoon ohjeistettiin ja kampuksilla vietettiin *Pimeää päivää*, säästäten energiaa 353 kWh / vrk. Myös vuonna 2010 järjestettiin *Pimeä päivä*, jolla saatiin tällä kertaa aikaan 1526 kWh / vrk energian säästö. Vuonna 2011 otettiin käyttöön kampuspyörät. (Ohjausryhmän kokousmuistiot 2008–2011.)

Taloudellisen kestävän kehityksen edistämiseksi Savonia AMK sitoutui *HALO-yhteistyöhön*, tavoitteena materiaalien taloudellinen hankinta ja käyttö. Opetustilojen käyttöasteen tehostamisen vuoksi tilanvarausohjelma (Asio) otettiin käyttöön lisäl-

messa ja Opistotiellä vuonna 2008 ja muissa kiinteistöissä vuotta myöhemmin. Kokouksien ja seminaarien järjestämisessä on hyödynnetty videoneuvottelu mahdollisuutta. (Ohjausryhmän kokousmuistiot 2008–2011.)

Sosiaalis-kulttuurisen kestävän kehityksen edistämiseksi käynnistettiin *Kestävä opinpolku* -hanke tammikuussa 2008. Hankkeen toteutuminen näkyi Savonia AMK:ssa automaattisten ovien ja kulkuramppien asennuksena liikkumisen helpottamiseksi. Opiskelijoiden ohjauksen ja tutoroinnin lisääminen ja kehittäminen näkyi Savonia AMK:ssa vuonna 2011 kun käyttöön otettiin *Luki-Tuki* -setelit. Vuonna 2011 Ystävänpäivä keilauksesta saatu tuotto annettiin hyväntekeväisyys keräykseen. (Ohjausryhmän kokousmuistiot 2008–2011.)

Turvallisuuden ja terveyden edistäminen kuuluu osana toimenpideohjelmaan. Kriisitilanteita varten on olemassa kriisitilanteiden hallintaohjeet. Myös jokaisella kiinteistöllä on voimassa olevat turvallisuussuunnitelmat. Terveyden edistämiseksi Savonia AMK käynnisti *Savuton Savonia -kampanjan kesäkuussa 2009* ja vuonna 2011 se palkittiin kyseisestä kampanjasta. (Ohjausryhmän kokousmuistiot 2008–2011.)

Henkilökunnan ja opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämisestä esimerkkinä ovat henkilökunnalle tarjotut liikuntasetelit ja opiskelijoille käytössä olevat liikuntatilat sekä vuonna 2011 toteutunut liikunnallinen talvitapahtuma. (Ohjausryhmän kokousmuistiot 2008–2011.)

Monikulttuurisuuden edistämiseksi Savonia AMK toteutettiin suomen kielen opetuksen järjestäminen vaihto-opiskelijoille. Monikulttuurisuuden edistämiseksi kampuksilla järjestetään kansainvälisyystapahtumia yhdessä opiskelijoiden kanssa. Vuosina 2010- 2011 Savonia AMK oli mukana eri kulttuuritaustaisten *Intel Practicum* -perehdyttämishankkeessa. Hankkeen tarkoituksena oli edistää kv-opiskelijoiden harjoittelumahdollisuuksia. Monikulttuurisuuden lisäämiseksi materiaaleja on yhä paremmin saatavissa englannin kielellä. (Ohjausryhmän kokousmuistiot 2008–2011.)

Kulttuuriperinteiden vaalimiseksi Savonia AMK on tallettanut vanhaa aineistoa ja esi-
neistöä. Perinteiden säilyttämiseen kuuluvat myös lukuvuoden avajaiset sekä muut juhlat, kuten valmistajaisten järjestäminen. Niihin kuuluu myös henkilöiden saavutusten ja merkkipäivien muistaminen. Vuodesta 2011 lähtien Savonia AMK:n edustajan ovat osallistuneet Pohjois-Savon kulttuuriympäristön yhteistyöhön kulttuuriperinteiden vaalimiseksi. (Ohjausryhmän kokousmuistiot 2008–2011.)

Savonia AMK:n onnistumista kestävän kehityksen edistämässä selvitettiin toivuuskyselyllä vuoden 2010 aikana. Alkuvuodesta 2011 opiskelijoiden mielipiteitä Savonia AMK:n vastuullisuudesta selvitettiin kyselyllä. Arja Hiltusen (2011) tekemä opinnäytetyö: *Savonia- ammattikorkeakoulun sosiaalinen vastuu* kuului osana Savonia AMK:n kestävän kehityksen toimenpideohjelmaan. (Ohjausryhmän kokousmuistiot 2008–2011.)

5 TUTKIMUSPROSESSI

Tässä kappaleessa esitellään tutkimusprosessin vaiheet. Aluksi määritellään tutkimusongelma, pääongelman ja sitä täsmentävien alaongelmien avulla. Kappaleessa esitellään tutkimuksessa käytetyt menetelmät ja se kuinka aineistoa tutkimukseen kerättiin sekä analysoitiin.

5.1 Tutkimusongelman määrittäminen

Heikkilän (2004) mukaan tutkimusongelman määrittämiseen sisältyy aiheenvalinta, tutkimuksen tavoitteiden asettaminen ja taustatietojen hankkiminen (Heikkilä 2004, 25). Hirsjärven ym. (2007) mukaan tutkimuksessa täytyy olla johtoajatus, jonka mukaisesti syntyy tutkimuksen pääongelma. Pääongelman täsmentämisessä käytetään alaongelmia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 122.)

Tämän tutkimuksen pääongelmaksi muodostui:

- Mitkä ovat vastaajien tämän hetkiset henkilökohtaiset asenteet kestävästä kehitystä kohtaan?

Tutkimuksen alaongelmia ovat:

- Miten tärkeänä kestävä kehityksen edistäminen koetaan?
- Mitä konkreettista kestävä kehityksen eteen tehdään?
- Onko opiskelijoiden ja henkilökunnan henkilökohtaisissa asenteissa kestävä kehitystä kohtaan tapahtunut merkittävää muutosta vuosien 2008-2012 välillä?

5.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite

Tutkimuksella on aina tarkoitus tai tehtävä. Se voi olla kartoittava, selittävä, kuvaileva tai ennustava. Tutkimuksella voi olla useampi kuin yksi tarkoitus tai tehtävä ja tutkimuksen tarkoitus voi muuttua tutkimusprosessin edetessä. (Hirsjärvi ym. 2007, 133–134.)

Tutkimuksen tavoite kertoo kenelle tutkimuksen avulla saatava tieto on hyödyllistä. Tavoitteesta käy ilmi, millaista tietoa tutkimuksella halutaan saada aikaan ja millä tavalla se on hyödyksi toimeksiantajalle. Opiskelijan osaamisen syveneminen ja tiedon lisääminen ovat myös tutkimuksen tavoitteita. (Hirsjärvi ym. 2007.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Savonia AMK:n henkilökunnan ja opiskelijoiden henkilökohtaisia asenteita kestävästä kehitystä kohtaan. Tarkoituksena on kartoittaa tämän hetkinen tilanne uusimalla Laura Tukiaisen (2008) kysely ja vertailla tutkimustulosta kyselyn (2008) tuloksiin.

Tavoitteena on tuottaa tietoa, jota Savonia AMK pystyy hyödyntämään kestävästä kehityksen tulevaisuuden toimenpiteiden suunnittelussa. Tarkoituksena on syventää omaa osaamistaan niin kestävästä kehityksestä kuin tutkimusmenetelmistäkin.

Menetelmän valinta

Menetelmän valintaan vaikuttaa se millaista tietoa haetaan, keneltä tieto halutaan saada ja mistä tietoa etsitään. Tutkimusmenetelmän muodostavat ne tavat ja käytännöt, joiden avulla havainnot tutkittavasta ilmiöstä kerätään. Käytettävissä olevat menetelmät voidaan jakaa kvantitatiivisiin ja kvalitatiivisiin tutkimusmenetelmiin. (Hirsjärvi ym. 2007, 178–179.)

Kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen avulla voidaan selvittää lukumääriin ja prosenttiosuuksiin perustuvia asioita sekä asioiden välisiä riippuvuuksia ja muutoksia tutkittavassa ilmiössä. Määrälliselle tutkimukselle tyypillistä on tutkimustulosten numeerinen kuvaaminen, jossa käytetään myös havainnollistavia kuvioita ja taulukoita. (Heikkilä 2004, 16.)

Kvantitatiivisen tutkimuksen tiedonkeruu menetelmiä ovat muun muassa www-kyselyt, postikyselyt ja informoidut kyselyt. Suunnitelmallista kysely-tutkimusta kutsutaan survey-tutkimukseksi. (Heikkilä 2004, 18–19.)

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen avulla voidaan paremmin ymmärtää tutkimuksen kohdetta ja muun muassa löytää syitä kohteen käyttäytymiselle. Sen avulla saadaan vastaus kysymyksiin: *Miksi? Miten? Millainen?* (Heikkilä 2004, 16–17.)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkittava joukko on yleensä pienempi ja suppeampi kuin määrällisessä tutkimuksessa. Käytettäviä tiedonkeruumenetelmiä ovat muun muassa haastattelut, keskustelut ja valmiit aineistot (päiväkirjat tai omaelämäkerrat) sekä havainnointi. (Heikkilä 2004, 16–17.) Tässä tutkimuksessa käytetään kvantitatiivista tutkimusmenetelmää.

5.3 Lomakkeen laatiminen ja aineiston kerääminen

Hyvä tutkimuslomake on selkeä ja se houkuttelee vastaamaan. Vastausohjeet ovat yksiselitteiset. Kysymykset on aseteltu kyselylomakkeelle selkeästi ja ne on esitetty loogisessa järjestyksessä. Saman aihepiirin kysymykset on ryhmitelty aihepiiriä kuvaavan otsikon alle. Tutkimuslomake ei saa olla liian pitkä, jotta vastaaja ei kyllästy sen täyttämiseen. Tietojen syöttäminen lomakkeeseen tulee olla vastaajille vaivatonta. (Heikkilä 2004, 48–49.)

Suljetuilla kysymyksillä tarkoitetaan kysymyksiä, joissa vastaajille annetaan valmiit vastausvaihtoehdot. Niiden määrä on yleensä rajattu. Vastaajille tulee ilmoittaa selkeästi kuinka monta vaihtoehtoa tämä voi valita ja niiden pitäisi olla myös toisensa poissulkevia. (Heikkilä 2004, 51.)

Tässä tutkimuksessa käytetty kyselylomake noudattaa Tukiaisen (2008) tekemää lomaketta, jossa kysymykset on jaettu seuraaviin teemoihin:

- Ekologisesti kestävä kehitys
- Taloudellisesti kestävä kehitys
- Sosiaalis- kulttuurisesti kestävä kehitys
- Eettinen kuluttaminen
- Kestävä kehitys tulevaisuudessa

Kyselyssä on sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä. Kokonaisuudessaan kyselylomakkeella oli 21 kysymystä. Lomakkeen alussa vastaajilta kysyttiin taustatiedot: sukupuoli, ikä, koulutusala, koulutusohjelma ja paikkakunta, jossa he opiskelevat ja henkilökunnan kohdalla kampus tai toimipiste, jossa he työskentelevät.

Ensimmäisenä teemana oli ekologisesti kestävä kehitys, johon kuuluivat kysymykset matkustustavan valinnasta, luonnon monimuotoisuudesta ja omista teoista kestävä

kehityksen edistämiseksi. Tähän teemaan liittyvä avoin kysymys koski luonnon monimuotoisuuden säilymistä.

Toisen teeman kyselyssä muodosti taloudellisesti kestävä kehitys. Siihen liittyen vastaajilta kysyttiin muun muassa kierrättämisestä ja ekologisesta elämäntavoista. Avouudessa kysymyksessä haluttiin saada vastaus siihen, mitkä ovat kierrättämisen ongelmakohdat.

Sosiaalis-kulttuurinen kestävä kehitys muodosti kolmannen teeman. Tähän kuuluivat kysymykset kulttuuriperinteiden säilymisestä ja sosiaaliseen vastuullisuuteen liittyvien väittämien tärkeydestä vastaajien elämässä.

Eettinen kuluttaminen ja tulevaisuuden näkökulmat oli otettu Tukiaisen kyselyssä myös mukaan, joten vertailukelpoisen tiedon tuottamiseksi nämä teemat sisällytettiin myös tähän kyselyyn. Eettiseen kuluttamiseen liittyivät kysymykset epäeettisten tuotteiden ja epäeettisten periaatteiden mukaan toimivien yritysten boikotoinnista.

Kestävän kehityksen tulevaisuuteen liittyen kysyttiin kysymyspatteriston avulla, mitä ihmiset olisivat valmiita tekemään kestävä kehityksen edistämiseksi. Teemaan kuuluvan avoimen kysymyksen avulla haluttiin saada selville, mitkä asiat vastaajat kokevat olevan esteinä kestävälle kehitykselle.

Tutkimuksen aineisto kerättiin Webropol- datan analysointi- ja kyselytyökalun avulla. Menetelmän käyttö oli perusteltua suuren otoskoon, mutta myös sen nopeuden ja ekologisuuden vuoksi.

Kysely lähetettiin sekä englannin että suomenkielisenä Savonia AMK:n Iisalmen, Kuopion ja Varkauden yksiköiden henkilökunnalle ja opiskelijoille 14.3.2012. Muistutus kyselyyn vastaamatta jättäneille lähetettiin 20.3.2012 ja lisäaikaa vastaamiseen annettiin 23.3.2012 asti.

5.4 Tietojen käsittely ja analysointi

Kyselyn vastaukset analysoitiin Webropol-kyselytyökalun ja SPSS-tilasto-ohjelman avulla. Tukiainen (2008) kyselyn data oli tallessa, joten datat yhdistettiin SPSS-ohjelmaa apuna käyttäen vertailun mahdollistamiseksi.

Analysoinnissa Tukiainen (2008) keskittyi kyselyn tulosten tarkasteluun lukumäärien, prosenttiosuuksien ja keskiarvojen sekä keskihajontojen avulla. Työssä tarkasteltiin onko opiskelijoiden ja henkilökunnan sekä eri koulutusalojen opiskelijoiden mielipiteiden välillä eroja.

Tässä työssä esitellään kyselyn tulokset myös edellä mainittujen numeroarvojen avulla. Vertailussa ovat opiskelijat ja henkilökunta vuosina 2008 ja 2012. Näiden muuttujien välillä olevien mahdollisten erojen merkitsevyyttä tutkitaan Mann-Whitneyn U-testiä apuna käyttäen. Matkustustavan valinnassa analysointi tapahtuu ristiintaulukoinnin avulla ja Khiin-neliötestin avulla tutkitaan erojen tilastollista merkitsevyyttä.

Heikkilän (2004) mukaan tutkijan on esittävä vain tutkimuksen mukaan oikeat tiedot ja säilytettävä vastaajien anonymiteetti. Tämän tutkimuksen tulokset on analysoitu niin, että vastaajien anonymiteetti säilyy. Tuloksia ei myöskään ole muutettu tai vääristetty.

Analysoinnissa käytettävät mittarit

Keskihajonta kertoo kuinka hajallaan vastaukset ovat keskiarvon ympärillä. Se on hajontaluku, jota käytetään välimatka- ja suhdeasteikollisten muuttujien kuvaamiseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2011.)

Ennen tutkimusta muodostetaan oletukset eli hypoteesit siitä millainen tutkimustulos tulee mahdollisesti olemaan. Perusolettamuksena on nollahypoteesi, jolla tarkoitetaan sitä että muuttujien välillä ei ole eroja. Tilastollisen merkitsevyyden avulla tutkitaan onko muuttujien välinen ero merkitsevä ja hylätäänkö nollahypoteesi. Merkitsevyytensä voidaan kutsua myös virhetasoksi. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2011.)

Tieteellisissä tutkimuksissa on käytössä 0,05 (5%) tai 0,01 (1%) virhe/riskitaso. 5 %:n riskitason käyttö tarkoittaa, että erojen ollessa tilastollisesti merkitseviä, on 95 %:n

mahdollisuus että tulokset tulkitaan oikein. Tilastollista merkitsevyyttä ilmoitetaan p-arvon avulla. Tämän arvon ollessa alle 0,05 ero on tilastollisesti ”melkein merkitsevä”. P-arvon ollessa alle 0,01 tulos on tilastollisesti ”merkitsevä” ja jos arvo on alle 0,001 tuloksen sanotaan olevan tilastollisesti ”erittäin merkitsevä”. Eron ollessa tilastollisesti merkitsevä se voidaan yleistää perusjoukkoon. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2011.)

Ristiintaulukointi kuvaa muuttujien välistä riippuvuutta. Sitä voidaan käyttää luokittelu- ja järjestysasteikollisten muuttujien analysoinnissa. Khiin-neliötestin avulla voidaan ristiintaulukoinnin yhteydessä tutkia onko ryhmien välinen ero tilastollisesti merkitsevä ja voidaanko tulos yleistää perusjoukkoon. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2011.)

5.5 Tutkimuksen perusvaatimukset

Validiteetilla eli pätevyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkimus mittaa sitä mitä sen on tarkoitus mitata. Pätevyys on varmistettava jo lomakkeen suunnittelu vaiheessa laatimalla kysymykset niin, että kysymykset mittaavat oikeita asioita yksiselitteisesti. Edustava otos ja korkea vastausprosentti kertovat myös tutkimuksen pätevydestä. (Heikkilä 2004, 29.)

Kysely lähetettiin yhteensä 6231 henkilölle (5500 opiskelijalle ja 731 henkilökunnan edustajalle). Kaikkiaan vastauksia saatiin 894. Vastausprosentti tässä kyselyssä oli 14,3 %. Opiskelijoiden osalta vastausprosentti oli 12,4 % ja henkilökunnan 31,5 %. Tukiaisen (2008) kyselyyn vastasi 1021 vastaajaa, 6445 vastaajasta. Vastausprosentti vuonna 2008 oli 16,0 %. Opiskelijoiden vastausprosentti oli 14,0 % ja henkilökunnan 32,0%. Uusintakyselyssä vastausprosentti jäi hieman alhaisemmaksi kuin edellisellä kerralla. Tutkimus on pätevä, sillä se mittaa sitä mitä on tarkoitus mitata.

Reliabiliteetilla eli luotettavuudella tarkoitetaan tutkimustulosten tarkkuutta. Tutkimus on luotettava, jos se voidaan toistaa ja saada samanlaisia tuloksia kuin aiemmassa tutkimuksessa. Virheiden määrän minimointi vaatii tutkijan tarkkuutta aineistoa kerätessä, käsiteltäessä ja tuloksia analysoitaessa. Jos otoskoko jää pieneksi tulokset ovat sattumanvaraisia. Kato eli vastaamatta jättäneiden määrä vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. (Heikkilä 2004, 29.) Tämä tutkimus oli luotettava, sillä se voitiin toistaa ja tulokset olivat samansuuntaisia kuin edellisessä tutkimuksessa.

6 KYSELYN TULOKSET

Tässä kappaleessa käydään läpi kyselyn tulokset tarkastelemalla ensin vastaajien mielipiteitä vuonna 2012. Jokaisen kysymyksen kohdalla verrataan tämän hetkistä tilannetta Tukiaisen (2008) kyselyn tuloksiin, vertailemalla vastausten keskiarvoja ja keskihajontoja toisiinsa, sekä tutkimalla onko henkilökunnan ja opiskelijoiden mielipiteiden välinen ero tilastollisesti merkitsevä.

6.1 Taustatiedot

Kyselyyn vastanneista 44 % oli alle 25 vuotiaita. Vastaajista 23 % oli iältään 25-35 vuotiaita ja 36-45 vuotiaita 11 %. Puolestaan 46-55 vuotiaita oli 13% vastaajista. Yli 55 vuotiaita vastaajista oli alle kymmenen prosenttia.

Henkilökunnasta kyselyyn vastasi 220 henkilöä. Opettajia vastaajista oli 9 %, tutkimus- ja kehittämistyötä (T&K) tekeviä 3 % ja sekä opettajia että T&K henkilöinä toimivia 3 %. Hallinto- ja tukipalvelujen henkilökuntaa vastaajista oli saman verran kuin opettajiakin.

Henkilökunnalta kysyttiin: *Millä kampuksella tai missä yksikössä päätoimisesti työskentelet?* Vastausvaihtoehtoina olivat: *Iisalmen kampus, Kirjasto- ja tietopalvelut, Kuopion muotoiluakatemia, Liikkuvuustoimisto, Microkadun kampus, Musiikki ja tanssi, Opistotien kampus, Pelastusopisto, Sairaalakadun kampus, Tietohallinto- ja Service Desk, Varkauden kampus ja Viestintäpalvelut.* Jakoperusteena oli Savonia AMK:n internetsivuilta löytyvä ryhmittely.

Aktiivisimmin kyselyyn vastasivat Opistotien, Sairaalakadun ja Microkadun henkilökunnan edustajat. Opistotien henkilökunnan vastausprosentti oli 28 %, Sairaalakadun 23 % ja Microkadun kampuksen 17 %. Muiden osalta vastausprosentti jäi alle 10 %:iin.

Kyselyyn vastasi 674 opiskelijaa. Heiltä kysyttiin koulutusala ja paikkakuntaa, jossa he opiskelevat. Opiskelijoiden kohdalla koulutusala ja opiskelupaikkakuntaa tarkennettiin kysymyksellä koulutusohjelmasta.

Aktiivisimmin kyselyyn vastasivat Kuopion sosiaali- ja terveysalan sekä tekniikan ja liiketalouden opiskelijat. Sosiaali- ja terveysalan opiskelijoista kyselyyn vastasi 15 %.

Tekniikan opiskelijoita vastanneista oli saman verran. Liiketalouden opiskelijoita vastaajista oli 12 %.

lialmen sosiaali- ja terveysalan, Kuopion kulttuurialan ja matkailu- ravitsemis- ja talousalan opiskelijoiden kohdalla vastausprosentti jäi alle kymmeneen prosenttiin. Alle kuusi prosenttia kyselyyn vastanneista oli lialmessa luonnonvara- ja ympäristöalaa opiskelevista sekä Varkauden liiketalouden opiskelijoista.

6.2 Ekologisesti kestävä kehitys

Vastaajilta kysyttiin minkä matkustustavan he valitsevat: *lyhyelle matkalle (<5km), 5-10 kilometrin matkalle, 11–50 kilometrin matkalle ja pidemmälle matkalle (>50km)*. Vastausvaihtoehtoina olivat: 1= oman auton, 2= julkisen liikenteen, 3= polkupyörän, 4= kävelen, 5= en osaa sanoa (ei mukana keskiarvoissa).

Vuonna 2012 suurin osa vastaajista kävelee (43 %) tai valitsee polkupyörän (33 %) matkustustavaksi lyhyelle matkalle (<5 km). Omaa autoa käyttää kaksikymmentä prosenttia vastaajista. Julkisen liikenteen käyttö lyhyellä matkalla on melko vähäistä. Vain noin 4 % vastanneista valitsee tämän matkustustavaksi alle 5 kilometrin matkalle.

Ylivoimaisesti käytetyin matkustustapa 5-10 kilometrin matkalla on oma auto, jonka valitsee vastaajista puolet. Polkupyörän valitsee 27 % vastanneista. Julkisen liikenteen käyttö on tällä matkalla yleisempää kuin lyhyellä (<5km) matkalla. Sen matkustustavakseen valitsee 21 % kyselyyn vastanneista. Vain 2 % kertoo kävelevänsä tämän mittaisen matkan.

Myös pidemmällä matkalla yleisin matkustustapa on oma auto. Niin 11–50 kilometrin kuin yli 50 kilometrin matkallakin oman auton valitsee yli 60 % vastanneista. Julkisen liikenteen käyttö on toiseksi yleisin vaihtoehto pitkällä matkalla. Sen 11–50 kilometrin matkalle valitsee vajaa kolmekymmentä prosenttia vastaajista. Yli 50 kilometrin matkalla 34 % vastaajista kertoo käyttävänsä julkista liikennettä.

Taulukosta 1 nähdään, että opiskelijat käyttävät julkista liikennettä enemmän vuonna 2012 kuin 2008. Polkupyörän käyttö lyhyellä matkalla on vähentynyt. Opiskelijat kävelevät lyhyen matkan useammin kuin ennen. Myös julkisen liikenteen käyttö on alle 5 kilometrin matkalla on lisääntynyt. Khiin-neliötestin perusteella nämä erot opiskelijoiden välillä on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,000$). Tulos voidaan yleistää perusjoukkoon eli kaikkiin opiskelijoihin.

TAULUKKO 1. Opiskelijoiden matkustustapa (%) vuosina 2008 (n=835) ja 2012 (n=674).

	2008					2012				
	Oma auto	Julkinen liikenne	Polkupyörä	Kävelen	Yht	Oma auto	Julkinen liikenne	Polkupyörä	Kävelen	Yht
Lyhyt matka (<5km)	15	2	47	36	100	16	5	36	43	100
5 -10 km matka	50	18	29	3	100	44	25	30	1	100
11- 50 km matka	68	31	1	0	100	66	33	1	0	100
Pidempi matka (> 50 km)	61	39	0	0	100	62	39	0	0	100

Opiskelijoista 50 % valitsi oman auton 5-10 kilometrin matkalle vuonna 2008, kun nykyisin 44 % valitsi tämän matkustustavan kyseiselle matkalle. Julkisen liikenteen käyttö on lisääntynyt. Vuonna 2008 18 % opiskelijoista kertoi käyttävänsä julkista liikennettä 5-10 kilometrin mittaiselle matkalle, kun 2012 näin kertoi tekevänsä 25 % vastaajista. Polkupyörän matkustustavakseen tälle matkalle vuonna 2008 valitsi 29 % vastaajista ja vuonna 2012 prosenttiosuus oli 30 %. Erot opiskelijoiden (2008 ja 2012) mielipiteiden välillä ovat Khiin-neliötestin perusteella tilastollisesti melkein merkitsevä ($p=0,021$).

Suuria eroja opiskelijoiden matkustustavan valinnassa ei 11–50 kilometrin matkalla ole ($p=>0,05$). Suosituin tapa matkustaa sekä vuonna 2008 että 2012 tällä matkalla on ollut oma auto, jonka lähes 70 % opiskelijoista on valinnut. Myöskään pidemmällä matkalla (>50 km) eroja opiskelijoiden matkustustavan valinnassa ei ole ($p=>0,05$).

Taulukosta 2 nähdään, että lyhyellä matkalla (<5km) eroja henkilökunnan (2008 ja 2012) ei juuri ole. Oman auton matkustustavakseen 5-10 kilometrin mittaiselle matkalle on valinnut 65 % vastanneista vuonna 2008 ja puolestaan 71 % vuonna 2012. Ero ei kuitenkaan ole Khiin-neliötestin perusteella tilastollisesti merkitsevä ($p=>0,05$) eli sattuma selittää eron.

TAULUKKO 2. Henkilökunnan matkustustapa (%) vuosina 2008 (n=186) ja 2012 (n=220).

	2008					2012				
	Oma auto	Julkinen liikenne	Polkupyörä	Kävelen	Yht	Oma auto	Julkinen liikenne	Polkupyörä	Kävelen	Yht
Lyhyt matka (<5km)	31	1	30	38	100	32	1	27	40	100
5 -10 km matka	65	11	20	4	100	71	11	17	1	100
11- 50 km matka	82	16	2	0	100	84	14	2	0	100
Pidempi matka (> 50 km)	68	32	0	0	100	70	30	0	0	100

Myöskään 11–50 kilometrin matkalla ja yli 50 kilometrin matkalla pienet erot henkilökunnan välillä selittyvät sattumalla. Erot eivät siis ole tilastollisesti merkitseviä ($p > 0,05$).

Vastaajille esitettiin viisi väittämää koskien kestävän kehityksen ekologista ulottuvuutta. Vastausvaihtoehdot olivat 1=*aina*, 2=*joskus*, 3=*harvoin*, 4=*en koskaan* ja 5=*en osaa sanoa* (vaihtoehto ei ole mukana keskiarvoissa).

Taulukosta 3 (liite 2) nähdään vastaajien mielipiteet vuonna 2012. Keskiarvojen perusteella, vastaajat jättivät virrat päälle sähkölaitteisiin harvoin. Vajaa neljäkymmentä prosenttia vastaajista kertoo tekevänsä näin. Vastaajista 42 % jättää joskus virran päälle sähkölaitteisiin. Heistä 15 % ei jätä koskaan virtaa päälle sähkölaitteisiin ja vain noin viisi prosenttia jättää virran päälle aina.

Vastaajat ostavat keskiarvon perusteella luomu-tuotteita harvoin. Harvoin tai joskus niitä kertoo ostavansa noin neljäkymmentä prosenttia vastaajista. Vastaajista 14 % kertoo, ettei koskaan osta luomu-tuotteita. Luomua aina suosivia on alle neljä prosenttia.

Vastaajat pesevät/ huuhtelevat astiat juoksevan veden alla keskimäärin joskus (36 %). Vajaa kolmekymmentä prosenttia vastanneista kertoo tekevänsä näin harvoin ja 25 % aina. Heistä noin kymmenen prosenttia ei koskaan huuhtelee astioita juoksevan veden alla.

Keskimäärin suihku suljetaan shampoon levittämisen ajaksi joskus (22 %) vaikka suurin osa vastaajista (46 %) kertoo sulkevansa suihkun aina. Heistä 17 % ei koskaan sulje suihkua shampoon levittämisen ajaksi ja harvoin suihkun sulkee 15 % vastaajista.

Keskimäärin vastaajat sammuttavat valot joskus (42%) kun poistuvat huoneesta. Aina valot sammuttavat 52 % vastaajista. Heistä 5 % kertoo sammuttavansa valot harvoin huoneesta poistuessaan.

Taulukossa 4 verrataan opiskelijoiden mielipiteiden välisiä eroja vuosina 2008 ja 2012. Vertailussa käytetään apuna keskiarvoja ja keskihajontoja, sekä tutkitaan Mann-Whitneyn U-testin avulla, onko opiskelijoiden mielipiteiden välinen ero tilastollisesti merkitsevä.

TAULUKKO 4. Opiskelijoiden kestävästä kehitystä edistävät teot vuosina 2008 ja 2012.

	Opiskelijat 2008 (n=835)		Opiskelijat 2012 (n=674)		Merkitsevyys (p)
	Ka ¹	Kh ²	Ka	Kh	
Ostat luomu-tuotteita	2,89	0,76	2,75	0,77	0,000
Jätät virrat päälle sähkölaitteisiin	2,33	0,89	2,57	0,76	0,000
Peset/huuhtelet astiat juoksevan veden alla	2,08	0,98	2,12	0,95	0,334
Suljet suihkun shampoon levittämisen ajaksi	2,18	1,19	2,11	1,17	0,334
Sammutat valot kun poistut huoneesta	1,48	0,67	1,54	0,63	0,016

1= aina, 2= joskus, 3=harvoin, 4= en koskaan

¹⁾ Keskiarvo ja ²⁾ keskihajonta.

Opiskelijat ostavat luomu-tuotteita keskiarvon perusteella harvoin. Vuonna 2008 opiskelijat ovat ostaneet luomu-tuotteita keskimäärin hieman vähemmän kuin vuonna 2012. Testattaessa ryhmien välisen eron tilastollista merkitsevyyttä Mann-Whitneyn U-testin avulla huomataan, että ero ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p=0,000$). Tässä tapauksessa voidaan hylätä nollahypoteesi. Luomu-tuotteita suositaan nykyisin hieman enemmän kuin ennen. Tulos on yleistettävissä perusjoukkoon eli kaikkiin opiskelijoihin.

Opiskelijat (2012) jättävät keskimäärin virran päälle sähkölaitteisiin harvoin, kun opiskelijat (2008) tekevät näin joskus. Mann-Whitneyn U-testin perusteella ryhmien välinen ero on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p=0,000$). Tässäkin tapauksessa nollahy-

poteesi hylätään. Opiskelijat sammuttavat virrat sähkölaitteista nykyisin useammin kuin ennen. He kuitenkin jättivät useammin valot päälle huoneesta poistuessaan kuin vuonna 2008. Mann-Whitneyn U-testin perusteella tämä ero olisi tilastollisesti melkein merkitsevä ($p=0,016$). Nollahypoteesi tulisi myös tämän väittämän kohdalla hylätä.

Molempien ryhmien kohdalla astiat huuhdellaan/pestään juoksevan veden alla joskus. Molempina vuosina opiskelijat sulkevat suihkun joskus shampooon levittämisen ajaksi. Väittämien kohdalla erot opiskelijoiden mielipiteiden välillä ovat melko pienet. Keskiarvot ja keskihajonnat eivät juurikaan poikkea toisistaan. Mann-Whitneyn testin perusteella ei voida sanoa, että näiden ryhmien välillä olisi tilastollisesti merkitsevää eroa ($p \Rightarrow 0,05$). Nollahypoteesi jää näissä tapauksissa voimaan.

Taulukossa 5 nähdään henkilökunnan mielipiteiden keskiarvo ja keskihajonta vuosina 2008 ja 2012, sekä ryhmien välisten mielipide-erojen tilastollinen merkitsevyys.

TAULUKKO 5. Henkilökunnan kestävästä kehitystä edistävät teot vuonna 2008 ja 2012.

	Henkilökunta 2008 (n=186)		Henkilökunta 2012 (n=220)		Merkitsevyys (p)
	Ka ¹	Kh ²	Ka	Kh	
Jätät virrat päälle sähkölaitteisiin	2,63	0,99	2,81	0,82	0,104
Peset/huuhtelet astiat juoksevan veden alla	2,62	0,86	2,61	0,81	0,758
Ostat luomu-tuotteita	2,49	0,71	2,41	0,66	0,172
Suljet suihkun shampooon levittämisen ajaksi	1,89	1,08	1,79	1,00	0,393
Sammutat valot kun poistut huoneesta	1,37	0,72	1,58	0,62	0,000

1= aina, 2= joskus, 3=harvoin, 4= en koskaan

¹⁾ Keskiarvo ja ²⁾ keskihajonta.

Henkilökunta jättää keskimäärin virrat päälle sähkölaitteisiin harvoin. Myös astiat huuhdellaan/ pestään juoksevan veden alla harvoin. Henkilökunta (2012) kertoi ostavansa luomu-tuotteita joskus, kun puolestaan vuonna 2008 luomu-tuotteita ostettiin harvoin. Suihku suljetaan shampooon levittämisen ajaksi keskimäärin joskus. Näiden väittämien kohdalla henkilökunnan mielipiteiden välillä ei näyttäisi olevan tilastollisesti merkitsevää eroa ($p \Rightarrow 0,05$). Nollahypoteesi jää näiden väittämien kohdalla voimaan. Sattuma selittää erot henkilökunnan mielipiteiden välillä.

Henkilökunta (2008) sammuttaa valot aina kun poistuu huoneesta. Vuonna 2012 henkilökunta tekee näin joskus. Mann-Whitneyn U-testin perusteella ero on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p=0,000$). Nollahypoteesi tulee hylätä tässä tapauksessa. Tuloksen perusteella vuonna 2008 valot on sammutettu useammin huoneesta poistuttaessa kuin vuonna 2012.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen

Ekologiseen kestäväen kehityksen teemaan liittyen vastaajilta kysyttiin: *Miten luonnon monimuotoisuus (biodiversiteetti) voidaan säilyttää?* Tukiaisen (2008) kyselyssä nämä samat asiat nousivat esille keinoina luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi.

Vastaajien luonnon monimuotoisuus voidaan säilyttää mielestä luonnonsuojelun avulla. Luonnonsuojelualueiden lisäämisen avulla voidaan turvata uhanalaisten eliölajien säilyvyys. Myös salametsästyksen ja liikakalastukseen tulisi vastaajien mielestä puuttua. Ihmisten tulisi toimia niin, ettei luonto kuormittuisi liikaa eikä luonnonvarjoa kulutettaisi loppuun. Konkreettisina tekoina vastaajat mainitsivat rakentamisen niin, että luonto otetaan huomioon. Vastauksissa tuli esille myös avohakkuiden ja luonnon saastuttamisen välttäminen.

Lainsäädännön ja poliittisten päätösten merkitys nousi esille vastauksissa. Tiukemalla ja selkeämmällä lainsäädännöllä voidaan vaikuttaa päästöjen ja jätteiden määrään. Esimerkkinä tähän vastaajat mainitsivat teollisuuden päästöjen saamisen kuriin. Vastaajien mielestä myös ympäristösaasteiden vähentämisestä pitäisi palkita ja saastuttamisesta rangaista.

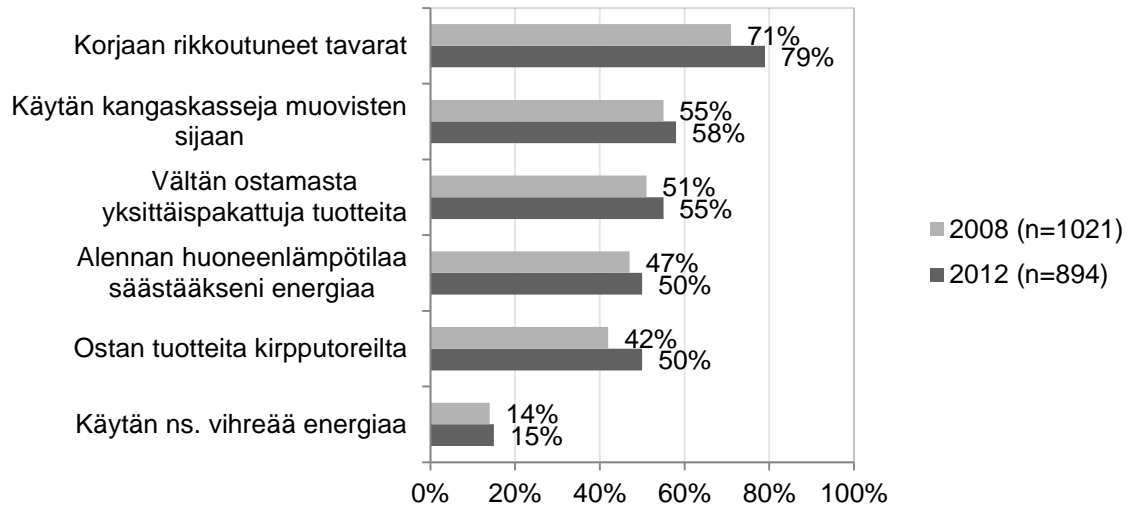
Vastaajien mielestä yksilöiden teolla on merkitystä. Kestävä elämäntyylisi omak-sua osaksi jokapäiväistä elämää, kuitenkin omien mahdollisuuksien rajoissa. Vaikka yksilön teot tuntuvat usein pieniltä verrattuna suurien valtioiden saastemääriin, koetaan silti jokaisen valinnoilla olevan vaikutusta.

Ihmisten asenteiden tulisi vastaajien mielestä muuttua, jotta luonto ei tuhoutuisi. Koulutuksen ja tiedottamisen avulla ihmisten tietoisuutta ympäristöasioista voidaan lisätä. Mediassa tuodaan jo tälläkin hetkellä esille ympäristöongelmia, ja niitä tulisi tuoda julkisuuteen yhä enemmän. Pakottamalla ketään ei saa muuttamaan tapojaan, mutta kertomalla asioista ihmiset saadaan ajattelemaan.

Luonnon monimuotoisuuden tuhoutumisen uhka koetaan melko pieneksi Suomessa, mutta suureksi ongelmaksi muualla. Esimerkiksi sademetsien tuhoutuminen nähdään suurena ongelmana.

6.3 Taloudellisesti kestävä kehitys

Vastaajille esitettiin kuusi väittämää, joihin vastausvaihtoehtoina olivat *kyllä, ei ja en osaa sanoa*. Kuviossa 2 on esitetty vastaajien mielipiteet väittämistä vuonna 2008 ja 2012.

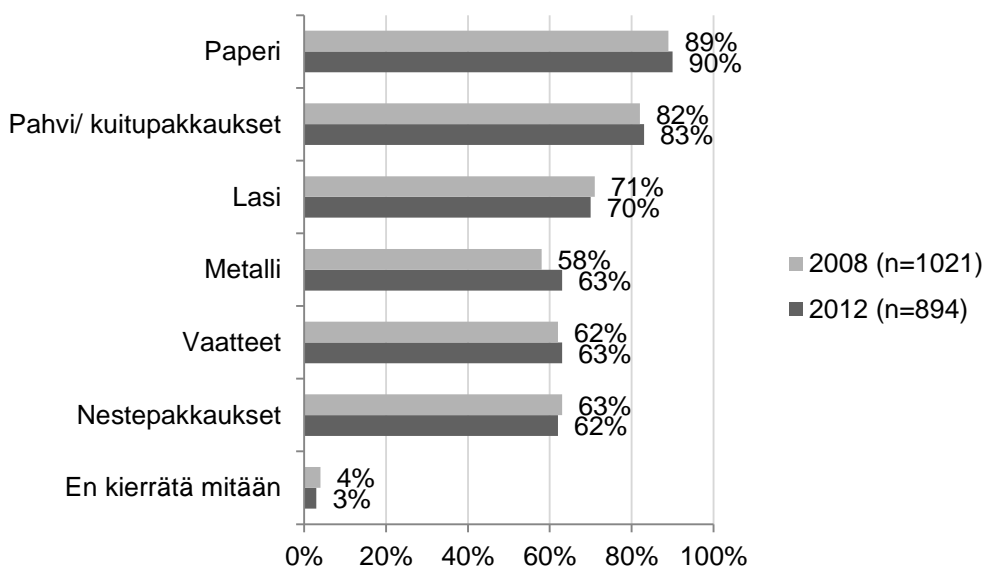

KUVIO 2. Vastaajien elämään kuuluvat asiat (%).

Rikkoutuneet tavarat sanoo korjaavansa 71 % vastaajista vuonna 2008. Vuonna 2012 näin kertoo tekevänsä 79 % vastaajista. Hieman suurempi osa käyttää kangaskasseja enemmän nykyisin kuin ennen. Huoneen lämpötilan alentaminen kuului vuonna 2008 vajaan viidenkymmenen prosentin päivittäiseen elämään. Vuonna 2012 vastaajista puolet kertoi alentamansa huoneenlämpötilaa säästääkseen energiaa. Kyselyyn vastanneista 55 % välttää ostamasta yksittäispakattuja tuotteita. Myös tämä prosenttiosuus on hieman suurempi kuin vuonna 2008.

Suurin ero havaitaan väittämän, *ostan tuotteita kirpputoreilta*, kohdalla. Vuonna 2008 kirpputoreilta tuotteita ostaneita oli 42 % vastaajista ja vuonna 2012 puolet vastaajista kertoo tekevänsä näin. Niin sanottua vihreää energiaa eli eko-sähköä käytti vuonna 2008 14 % vastaajista ja vuonna 2012 15 % vastaajista.

Taloudellisesti kestävä kehitys teemaan liittyen vastaajilta kysyttiin, mitä kaikkea he kierrättävät. Kuviossa 3 nähdään, että paperin kierrättäminen on lähes yhtä aktiivista vuonna 2008 kuin vuonna 2012, samoin pahvi/kuitupakkausten kierrättäminen. Lasin kierrättämisen kohdalla molempina vuosina lasia on kierrättänyt noin 70 % vastaajista.

KUVIO 3. Kierrättäminen vuosina 2008 ja 2012 (%).

Metallin kierrättäminen on nykyisin hieman aktiivisempaa. Vuonna 2012 63 % vastanneista kertoo kierrättävänsä metallin, kun vastaava prosenttiosuus vuonna 2008 oli 58 %. Vaatteita kierrätti 62 % vastaajista vuonna 2008, kun vastaavasti vuonna 2012 63 % kertoi kierrättävänsä vaatteita.

Vuonna 2012 vain 3 % vastanneista ei kyselyn perusteella kierrätä mitään, kun vastaavasti 4 % vastaajista ei ole kierrättänyt mitään vuoden 2008 vastausten perusteella.

Kierrättämisen ongelmakohdat

Taloudellisen kestävän kehityksen teemaan liittyen vastaajilta kysyttiin: *Mitkä ovat kierrättämisen ongelmakohdat? Miksi ihmiset eivät kierrätä?*

Vastaajien mielestä selvästi yleisin syy kierrättämisen laiminlyöntiin on ihmisten asenne. Ihmiset eivät viitsi tai jaksa lajitella ja kierrättää jätteitä. Jätteiden lajittelulla ei koeta olevan vaikutusta mihinkään, eikä sitä näin ollen koeta tärkeäksi. Kierrättäminen vie vastaajien mielestä liian paljon aikaa.

Toiseksi yleisin ongelmakohta kierrättämisessä oli vastaajien mielestä kierrätyspisteiden vähäisyys ja niiden huono saatavuus. Syrjäseudulta matkaa lähimmälle kierrätyspisteelle saattaa olla kymmeniä kilometrejä. Jos jätteet pitää viedä kauemmas, kotona säilytystilan kanssa saattaa tulla ongelma. Myös tietämättömyys lajitteluperusteista mainittiin ongelmalliseksi.

Tukiaisen (2008) kyselyn tulosten perusteella kierrätyspisteiden vähäisyys tai niiden huono saatavuus olivat ongelmallisempia kuin asenteet kierrättämistä kohtaan. Myös asenteet mainittiin, mutta niiden painoarvo oli hieman vähäisempi, kuin tämän kyselyn perusteella.

Myös Tukiaisen kyselyssä tämän kysymyksen kohdalla muutama vastaaja ihmetteli koko kysymystä, sillä kierrättäminen oli heille itsestäänselvyys. Vastaajien mukaan kierrättämisen sisäistettyään ei osaa olla kierrättämättä. Kun kierrättämisestä tulee rutiini, ei sitä koeta vaivalloiseksi tai työlääksi.

6.4 Sosiaalis-kulttuurisesti kestävä kehitys

Vastaajille esitettiin väittämiä liittyen sosiaalis-kulttuurillisesti kestävään kehitykseen. Vastausvaihtoehdot tämän kysymyksen kohdalla olivat: 1= tärkeää, 2= hieman tärkeää, 3= ei niin tärkeää, 4= ei lainkaan tärkeää ja 5= en osaa sanoa (vaihtoehto ei ole mukana keskiarvoissa).

Taulukosta 6 (liite 2) nähdään vastaajien mielipiteet väittämistä vuonna 2012. Kaikkien väittämien kohdalla vastaajat pitivät näitä keskimäärin tärkeinä tai hieman tärkeinä. Lähes kaikkien vastaajien mielestä tasa-arvoinen mahdollisuus terveydenhuoltoon on tärkeää. Hieman tärkeänä tätä piti 4 % vastaajista. Alle kaksi prosenttia ei kokenut mahdollisuutta terveydenhuoltoon tärkeänä tai lainkaan tärkeänä.

Vastaajista 88 % koki vanhuksista huolehtimisen tärkeäksi. Hieman tärkeänä sitä piti noin kymmenen prosenttia kyselyyn vastanneista. Alle kaksi prosenttia ei kokenut asiaa tärkeäksi tai ollenkaan tärkeäksi.

Suvaitsevaista yhteiskuntaa tärkeänä piti 76 % vastaajista. Vajaa kaksikymmentä prosenttia piti tätä hieman tärkeänä. *Ei niin tärkeää ja ei lainkaan tärkeää*-vaihtoehdon valitsivat 5 % vastanneista.

Kyselyyn vastanneista 63 % koki ruoka-avun antamisen sitä tarvitseville tärkeäksi. 32 % puolestaan piti tätä hieman tärkeänä. Yhteensä 5 % vastanneista oli sitä mieltä, ettei tämä ole tärkeää tai lainkaan tärkeää.

Monikulttuurisen yhteiskunnan tärkeänä tai hieman tärkeänä piti yhteensä yli 70 %. Vastaajista 19 % ei kokenut tätä niin tärkeänä. Heistä 6 % puolestaan koki, ettei monikulttuurinen yhteiskunta ole lainkaan tärkeää.

47 % vastanneista koki lahjoitukset hyväntekeväisyyteen hieman tärkeänä. Kyselyyn vastanneita vajaa kolmekymmentä prosenttia koki tämän asian tärkeäksi. 20 % vastanneista ei kokenut lahjoitusten antamista niin tärkeänä ja 4 % ei pitänyt sitä lainkaan tärkeänä.

Taulukosta 7 nähdään opiskelijoiden mielipiteiden keskiarvot ja keskihajonnat vuosina 2008 ja 2012, sekä Mann-Whitneyn U-testin tulos. Monikulttuurinen yhteiskunta on opiskelijoiden mielestä molempina vuosina hieman tärkeää. Tämän väittämien koh-

dalla Mann-Whitneyn-testin perusteella ryhmien välillä ei ole tilastollisesti merkitsevää eroa ($p=0,260$), joten nollahypoteesi jää voimaan.

TAULUKKO 7. Opiskelijoiden tärkeänä kokemat asiat vuosina 2008 ja 2012.

	Opiskelijat 2008 (n=835)		Opiskelijat 2012 (n=674)		Merkitsevyys (p)
	Ka ¹	Kh ²	Ka	Kh	
Monikulttuurinen yhteiskunta	2,04	0,91	2,01	0,96	0,260
Lahjoitukset hyväntekeväisyyteen	1,98	0,84	2,05	0,89	0,124
Ruoka-avun antaminen sitä tarvitseville	1,55	0,67	1,43	0,69	0,001
Suvaitsevainen yhteiskunta	1,61	0,94	1,33	0,68	0,000
Huolehtiminen vanhuksista	1,19	0,48	1,15	0,43	0,013
Tasa-arvoinen mahdollisuus terveydenhuoltoon	1,11	0,38	1,07	0,37	0,000

1= tärkeää, 2= hieman tärkeää, 3= ei niin tärkeää, 4= ei lainkaan tärkeää

¹⁾ Keskiarvo ja ²⁾ keskihajonta.

Opiskelijat kokivat lahjoitukset hyväntekeväisyyteen hieman tärkeänä. Keskiarvojen välillä ei voida havaita suurta eroa. Myöskään vastausten keskihajonnat eivät juurikaan poikkea toisistaan. Ero näiden ryhmien välillä ei ole tilastollisesti merkitsevä ($p \Rightarrow 0,05$).

Keskiarvojen perusteella opiskelijat (2012) kokivat ruoka-avun antamisen sitä tarvitseville hieman tärkeämmäksi kuin opiskelijat (2008). Mann-Whitneyn U-testin tulos kertoo, että ryhmien välinen ero on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,001$). Nollahypoteesi hylätään tässä tapauksessa. Tulos voidaan 95 %:n varmuudella yleistää perusjoukkoon.

Opiskelijat pitivät nykyisin suvaitsevaista yhteiskuntaa tärkeämpänä kuin ennen. Ryhmien välinen ero näyttää olevan myös tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p=0,000$). Myös tämän väittämän kohdalla nollahypoteesi voidaan hylätä. Tämäkin ero on yleistettävissä kaikkiin opiskelijoihin.

Huolehtiminen vanhuksista koettiin sekä vuonna 2008 että vuonna 2012 olevan tärkeää. Tutkittaessa ryhmien välisen eron tilastollista merkitsevyyttä, havaitaan että ero on tilastollisesti melkein merkitsevä ($p=0,013$). Nollahypoteesi voidaan hylätä tämän

väittämän kohdalla. Opiskelijat ovat pitäneet vanhuksista huolehtimista tärkeämpänä vuonna 2012 kuin vuonna 2008.

Opiskelijat kokevat tasa-arvoisen mahdollisuuden terveydenhuoltoon hieman tärkeämpänä nyt kuin ennen. Mann-Whitneyn U-testin perusteella ero ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p=0,000$), joten nollahypoteesi hylätään tässäkin tapauksessa.

Taulukossa 8 on esitetty henkilökunnan mielipiteet vuosina 2008 ja 2012 keskiarvojen ja keskihajonnan avulla, sekä tarkasteltu kunkin väittämän kohdalla ryhmien välisen eron tilastollista merkitsevyyttä.

TAULUKKO 8. Henkilökunnan tärkeänä kokemat asiat vuosina 2008 ja 2012.

	Henkilökunta 2008 (n=186)		Henkilökunta 2012 (n=220)		Merkitsevyys (p)
	Ka ¹	Kh ²	Ka	Kh	
Lahjoitukset hyväntekeväisyyteen	2,07	0,90	1,97	0,86	0,282
Monikulttuurinen yhteiskunta	1,98	0,90	1,78	0,89	0,016
Ruoka-avun antaminen sitä tarvitseville	1,60	0,80	1,45	0,73	0,014
Suvaitsevainen yhteiskunta	1,33	0,59	1,27	0,57	0,278
Tasa-arvoinen mahdollisuus terveydenhuoltoon	1,14	0,41	1,11	0,52	0,100
Huolehtiminen vanhuksista	1,11	0,34	1,07	0,38	0,224

1= tärkeää, 2= hieman tärkeää, 3= ei niin tärkeää, 4= ei lainkaan tärkeää

¹⁾ Keskiarvo ja ²⁾ keskihajonta.

Lahjoitukset hyväntekeväisyyteen-väittämän kohdalla, ei henkilökunnan mielipiteiden välillä ole tilastollisesti merkitsevää eroa ($p=>0,05$). Lahjoitukset hyväntekeväisyyteen koettiin sekä vuonna 2008 että vuonna 2012 keskimäärin hieman tärkeänä. Henkilökunta piti monikulttuurista yhteiskuntaa pidettiin hieman tärkeänä molempina vuosina. Mann-Whitneyn U-testin tuloksen perusteella ero on tilastollisesti melkein merkitsevä ($p=0,016$). Nollahypoteesi hylätään ja voidaan todeta, että henkilökunta (2012) kokee monikulttuurisuuden hieman tärkeämmäksi kuin vuonna 2008.

Ruoka-avun antaminen sitä tarvitseville koettiin hieman tärkeäksi vuonna 2008, kun puolestaan henkilökunta (2012) koki sen tärkeäksi. Ero henkilökunnan mielipiteiden välillä näyttää Mann-Whitneyn U-testin mukaan olevan tilastollisesti melkein merkitsevä ($p=0,014$). Nollahypoteesi tulee tämän väittämän kohdalla hylättyä.

Henkilökunta koki tasa-arvoisen mahdollisuuden terveydenhuoltoon, vanhuksista huolehtimisen ja suvaitsevaisuuden molempina vuosina tärkeänä. Näiden väittämien kohdalla erot eivät Mann-Whitneyn U-testin mukaan ole tilastollisesti merkitseviä ($p=>0,05$). Näiden väittämien kohdalla nollahypoteesi jää voimaan. Sattuma selittää pienet erot mielipiteiden välillä.

Kulttuurille ominaiset piirteet

Sosiaalis-kulttuurisen kestävän kehityksen teemaan liittyen vastaajilta kysyttiin: *Mitkä kulttuurille ominaiset piirteet/ perinteet tulisi säilyttää tuleville sukupolville?* Tukiaisen (2008) kyselyssä myös nämä samat kulttuurille ominaiset piirteet koettiin tärkeänä.

Suomen kielen ja murteiden säilyttäminen nähtiin tärkeänä. Vastaajien mielestä myös juhlapyhien viettoon liittyvät perinteet, perinneruoat ja musiikki ovat kulttuurille ominaisia piirteitä, jotka tulisi säilyttää tuleville sukupolville. Kädentaidot mainittiin myös säilyttämisen arvoisena osana kulttuuria.

Ihmisten kunnioittaminen ja toisista huolehtiminen nousivat vastauksissa tärkeiksi. Samoin myös perheen ja suvun merkitys. Näiden lisäksi yhteisöllisyys oli vastaajien mielestä tärkeä osa kulttuuria, ja sitä tulisi vaalia. Oman maan historian ja kulttuurin kunnioittaminen koettiin myös tärkeänä. Tähän liittyen mainittiin esimerkiksi suomen itsenäisyyden kunnioittaminen ja suomalaisen kulttuurin ja kulttuuriperinteiden kunnioittaminen, kunnioittaen samalla muita kulttuureja.

Vastaajat kokivat luonnon kunnioittamisen tärkeänä osana kulttuuriperinteitä. Tähän liittyy myös tieto luonnon hyödyntämisestä (marjastus, sienestys ja kalastus). Vastaajien mielestä ihmisten tulisi ymmärtää kuuluvansa osana luontoon. Tämän kautta kunnioitus luontoa ja sen eliölajeja kohtaan voitaisiin saavuttaa.

6.5 Eettinen kuluttaminen

Vastaajilta kysyttiin kuinka paljon mikäkin asia vaikuttaa heidän ostopäätökseensä. Vastausvaihtoehdot tässä kysymyksessä olivat: 1= *todella paljon*, 2= *paljon*, 3= *jonkin verran*, 4= *vähän*, 5= *todella vähän*, 6= *ei lainkaan*, 7= *en osaa sanoa (vaihtoehto ei ole mukana keskiarvoissa)*.

Taulukosta 9 (liite 2) nähdään vastaajien mielipiteet vuonna 2012. Tuotteen hinta ja kestävyys/käyttöikä vaikuttavat keskimäärin paljon heidän ostopäätökseensä. Keskiarvojen perusteella muut väittämät vaikuttavat ostopäätökseen jonkin verran tai vähän.

Yli 80 % vastaajista oli sitä mieltä, että tuotteen käyttöikä vaikuttaa ostopäätökseen todella paljon tai paljon. Vastanneista 11 % kertoo kestävyuden vaikuttavan jonkin verran. Tuotteen kestävyydellä ei alle 5 %:n mielestä ollut kovin suurta vaikutusta tai se ei vaikuttanut ostopäätökseen ollenkaan.

Oletetusti vastaajista lähes 80 % kertoi tuotteen hinnan vaikuttavan ostopäätökseen todella paljon tai paljon. Jonkin verran hinnan kertoi vaikuttavan 19 % vastaajista. Alle viisi prosenttia koki että hinta vaikuttaa vain vähän, todella vähän tai ei lainkaan.

Tuotteen vahingollisuus luonnolle vaikuttaa vastaajien mielestä ostopäätökseen keskimäärin jonkin verran (31%). Vastaajista 19 % kokee tämän vaikuttavan ostopäätökseen todella paljon. Paljon tämän kertoo vaikuttavan lähes 30 % vastaajista. Heistä 16 % koki, että tämä asia vaikuttaa vähän tai todella vähän ja 4 % ei koe tämän asian vaikuttavan lainkaan.

Tuotetta ei ole testattu eläinkokein -väittämän kohdalla vastaajat kokevat tämän vaikuttavan keskimäärin jonkin verran. Vastaajista 25 % kertoo tämän vaikuttavan jonkin verran ostopäätökseen. Heistä 19 % kokee, että tämä vaikuttaa paljon tai vähän. Todella paljon sen kertoo vaikuttavan 17 % vastanneista ja puolestaan 12 % prosenttia vastaajista ei koe tämän vaikuttavaan lainkaan heidän päätökseensä.

Paikallisuus vaikuttaa vastaajien ostopäätökseen keskimäärin jonkin verran. Kyselyyn vastanneista 41 % on tätä mieltä. Vastaajista 25 % sanoo paikallisuuden vaikuttavan elämään paljon. Heistä 15 %:n mielestä paikallisuus vaikuttaa ostopäätökseen vain vähän. Kymmenen prosenttia vastanneista kokee tämän vaikuttavan päätökseen

todella paljon. Samoin todella vähän tai ei lainkaan tämän kertoo vaikuttavan 10 % vastaajista.

Myös tuotteen ekologisuus vaikuttaa vastaajien ostopäätökseen keskimäärin jonkin verran (46 %). Vastaajista vajaa kolmekymmentä prosenttia kertoo ekologisuuden vaikuttavan todella paljon tai paljon. Heistä 16 % kokee, että ekologisuus vaikuttaa vähän. Alle kymmenen prosenttia vastaajista kertoo ekologisuuden vaikuttavan todella vähän tai ei lainkaan.

Kierrätettävä pakkausmateriaali (26 %), tunnettu brändi (25 %) ja Reilun Kaupan-tuotemerkintä (26 %) vaikuttavat vastaajien ostopäätökseen keskimäärin vähän. Alle 40 % vastaajista on sitä mieltä, että edellä mainitut asiat vaikuttavat päätökseen jonkin verran. Vastaajista 12 % ei koe Reilun Kaupan-tuotemerkinnän vaikuttavan lainkaan ostopäätökseen.

Alle 20 % vastaajista sanoo Reilun-Kaupan-tuotemerkinnän ja tunnetun brändin vaikuttavan ostopäätökseen paljon tai todella paljon. Hieman yli 20 % kokee kierrätettävän pakkausmateriaalin vaikuttavan paljon tai todella paljon. Vastaajista alle 10 % ei koe, että kierrätettävä pakkausmateriaali tai tunnettu brändi vaikuttavat juurikaan ostopäätökseen.

Taulukossa 10 on esitetty opiskelijoiden mielipiteet vuonna 2008 ja 2012 keskiarvojen ja keskihajontojen avulla, sekä ovatko erot näiden ryhmien välillä tilastollisesti merkitseviä. Reilun kaupan tuotemerkintä vaikuttaa opiskelijoiden ostopäätökseen vähän. Ero opiskelijoiden mielipiteiden välillä ei ole tilastollisesti merkitsevä ($p \Rightarrow 0,05$). Nollahypoteesi jää tässä tapauksessa voimaan. Sattuma selittää eron opiskelijoiden (2008 ja 2012) mielipiteiden välillä.

TAULUKKO 10. Opiskelijoiden ostopäätökseen vaikuttavat asiat vuosina 2008 ja 2012.

	Opiskelijat 2008 (n=835)		Opiskelijat 2012 (n=674)		Merkitsevyys (p)
	Ka ¹	Kh ²	Ka	Kh	
Reilun Kaupan-tuotemerkintä	3,64	1,27	3,75	1,28	0,190
Kierrätettävä pakkausmateriaali	3,35	1,24	3,53	1,30	0,007
Tuotteen ekologisuus	3,35	1,14	3,15	1,13	0,000
Paikallisuus	3,20	1,20	3,03	1,20	0,000
Tunnettu brändi	3,20	1,19	3,52	1,21	0,000
Tuotetta ei ole testattu eläinkokeilla	3,04	1,53	3,15	1,60	0,245
Tuote ei ole vahingollinen luonnolle	2,94	1,20	2,73	1,28	0,000
Tuotteen hinta	1,79	1,79	1,72	0,85	0,143
Kestävyys/ tuotteen käyttöikä	1,84	0,90	1,79	0,90	0,155

1= todella paljon, 2= paljon, 3= jonkin verran, 4= vähän, 5= todella vähän, 6= ei lainkaan

¹⁾ Keskiarvo ja ²⁾ keskihajonta.

Kierrätettävä pakkausmateriaali vaikutti opiskelijoiden (2008) ostopäätökseen jonkin verran kun taas vuonna 2012 sen vaikutus koettiin vähäiseksi. Mann-Whitneyn U-testin perusteella $p=0,007$ eli ero ryhmien välillä on tilastollisesti merkitsevä. Nollahypoteesi hylätään tämän väittämän kohdalla. Vuonna 2008 kierrätettävän pakkausmateriaalin vaikutus ostopäätökseen oli suurempi kuin vuonna 2012. Tämä tulos on yleistettävissä perusjoukkoon.

Tuotteen ekologisuus vaikuttaa opiskelijoiden ostopäätökseen jonkin verran. Mann-Whitneyn U-testin mukaan ero on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p=0,000$). Nollahypoteesi tulee tämän väittämän kohdalla hylätä ja tulos yleistää kaikkiin opiskelijoihin. Ekologisuus vaikuttaa näin ollen nykyisin opiskelijoiden ostopäätökseen enemmän kuin ennen.

Paikallisuuden kohdalla saadaan samansuuntaisia tuloksia. U-testin mukaan ero on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p=0,000$) ja nollahypoteesi tulee tässäkin tapauksessa hylätä. Paikallisuudella on nykyisin opiskelijoiden ostopäätökseen enemmän vaikutusta kuin ennen.

Tunnettu brändi on vaikuttanut keskimäärin opiskelijoiden (2008) elämäänsä jonkin verran, kun vuonna 2012 se vaikutti vain vähän. Näiden ryhmien välillä oleva ero on Mann-Whitneyn testin mukaan tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p=0,000$). Nykyisin

tunnetun brändin vaikutusta ei koeta yhtä suureksi kuin ennen. Nollahypoteesi tulee hylätä ja tulos voidaan yleistää perusjoukkoon.

Oletetusti tuotteen hinta vaikuttaa opiskelijoiden ostopäätökseen paljon. Hinnan kohdalla tilastollisesti merkitsevää eroa ryhmien välillä ei ole ($p > 0,05$) ja nollahypoteesia ei tule tämän väittämän kohdalla hylätä.

Se, ettei tuotetta testattu eläinkokein vaikuttaa keskimäärin opiskelijoiden ostopäätökseen jonkin verran. Opiskelijoiden mielipiteiden välinen ero tämän väittämän kohdalla ei ole tilastollisesti merkitsevä ($p > 0,05$) eli nollahypoteesi jää tässäkin tapauksessa voimaan, eikä tulosta voida yleistää perusjoukkoon.

Tuote ei ole vahingollinen luonnolle -väittämän kohdalla huomataan, että ero opiskelijoiden (2008 ja 2012) mielipiteiden välillä on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p = 0,000$). Nollahypoteesi tulee tämän väittämän osalta hylätä. Vuonna 2012 opiskelijat ovat kokeneen tämän asian vaikuttavan ostopäätökseen enemmän kuin ennen.

Myöskään kestävyys ja käyttöiän kohdalla opiskelijoiden mielipiteiden välillä ei ole tilastollisesti merkitsevää eroa. Molempien väittämien kohdalla $p > 0,05$ ja nollahypoteesia ei hylätä näissäkään tapauksissa. Kestävyys on vaikuttanut opiskelijoiden ostopäätökseen paljon sekä vuonna 2008 että vuonna 2012.

Taulukosta 11 nähdään henkilökunnan mielipiteiden keskiarvot ja keskihajonnat vuosina 2008 ja 2012 sekä voidaan Mann-Whitneyn U-testin perusteella sanoa ryhmien välisen eron olevan tilastollisesti merkitsevä. Tunnettu brändi on henkilökunnan kohdalla ainoa, jossa Mann-Whitneyn U-testin tuloksen perusteella ero on tilastollisesti melkein merkitsevä ($p = 0,015$). Henkilökunnan (2008) mielestä tunnettu brändi on vaikuttanut ostopäätökseen jonkin verran ja vuonna 2012 sen vaikutus on ollut keskimäärin vähäinen.

TAULUKKO 11. Henkilökunnan ostopäätökseen vaikuttavat asiat vuosina 2008 ja 2012.

	Henkilökunta 2008 (n=186)		Henkilökunta 2012 (n=220)		
	Ka ¹	Kh ²	Ka	Kh	Merkitsevyys (p)
Tunnettu brändi	3,34	1,11	3,64	1,11	0,015
Reilun Kaupan-tuotemerkintä	3,31	1,23	3,50	1,21	0,258
Tuotetta ei ole testattu eläinkokeilla	3,11	1,57	3,30	1,42	0,166
Kierrätettävä pakkausmateriaali	2,96	1,14	3,17	1,08	0,073
Tuotteen ekologisuus	2,77	1,01	2,77	0,90	0,955
Paikallisuus	2,62	1,02	2,65	0,98	0,733
Tuote ei ole vahingollinen luonnolle	2,44	1,06	2,42	1,19	0,481
Tuotteen hinta	2,36	0,99	2,24	0,85	0,376
Kestävyys/ tuotteen käyttöikä	1,62	0,85	1,63	0,75	0,624

1= todella paljon, 2= paljon, 3= jonkin verran, 4= vähän, 5= todella vähän, 6= ei lainkaan

¹⁾ Keskiarvo ja ²⁾ keskihajonta.

Kestävyys on vaikuttanut henkilökunnan mielestä ostopäätökseen keskimäärin paljon. Myös tuotteen hinta ja se, ettei tuote vahingoita luontoa ovat vaikuttaneet henkilökunnan ostopäätökseen paljon. Erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä ($p=>0,05$), joten sattuma selittää pienet erot ryhmien välillä.

Jonkin verran henkilökunnan mielestä heidän ostopäätökseensä vaikuttavat Reilun Kaupan-tuotemerkintä, kierrätettävä pakkausmateriaali, ekologisuus ja paikallisuus sekä se, ettei tuotetta ole testattu eläinkokein. Minkään edellä mainitun vaihtoehdon kohdalla erot henkilökunnan mielipiteiden välillä eivät ole tilastollisesti merkitseviä ($p=>0,05$), eli nollahypoteesi jää näissä kaikissa tapauksissa voimaan.

Eettisen kuluttamisen teemaan liittyen vastaajilta kysyttiin: *Boikotoitko epäeettisesti tuotettuja tuotteita? sekä Boikotoitko sellaisen yrityksen tuotteita, jonka tiedät toimivan epäeettisesti?* Vastausvaihtoehdot olivat: *aina, joskus ja en koskaan.*

Vastaajista 65 % kertoo boikotoivansa epäeettisesti tuotettuja tuotteita joskus. Aina näin kertoo tekevänsä 18 % vastaajista. 17 % kaikista vastaajista kertoo, ettei boikotoi tuotteita lainkaan. Vastaajista 62 % kertoo boikotoivansa myös epäeettisesti toimivien yritysten tuotteita joskus. 25 % sanoo tekevänsä näin aina ja 12 % ei koskaan.

Tukiaisen (2008) kyselyn tulosten perusteella vastanneista 58 % boikotoi joskus epäeettisesti tuotettuja tuotteita ja 60 % tällaisia tuotteita valmistavia yrityksiä. Vuonna 2012 vastaajat ovat hieman aktiivisempia boikotoinnissa kuin vuonna 2008.

Eettisen kuluttamisen teemaan liittyen vastaajilta kysyttiin myös: *oletko valmis maksamaan kalliimman hinnan eettisesti tuotetuista tuotteista? Onko mielestäsi tärkeää tietää tuotteen alkuperä?* Vastausvaihtoehtoina olivat: *kyllä, ei ja en osaa sanoa.*

Vastaajista puolet sanoo olevansa valmiita maksamaan korkeamman hinnan tuotteesta, joka on valmistettu eettisten periaatteiden mukaisesti. Vastanneista 20 % ei maksaisi eettisesti valmistetuista tuotteista korkeampaa hintaa. Vastaajista 30 % ei osannut sanoa olisiko valmis maksamaan korkeamman hinnan. Vuonna 2008 45 % vastaajista oli valmis maksamaan kalliimman hinnan ekologisista tuotteista.

Vastaajista 84 % oli sitä mieltä, että tuotteen alkuperän tietäminen on tärkeää. Vain 6 % ei kokenut tätä tärkeänä ja 10 % ei osannut ottaa tähän kysymykseen kantaa. Tukiaisen (2008) kyselyssä 70 % vastaajista oli sitä mieltä, että on tärkeää tietää tuotteen alkuperä.

6.6 Kestävä kehitys tulevaisuudessa

Vastaajille esitettiin väittämiä koskien tulevaisuuden toimia kestävän kehityksen edistämiseksi. Tämän kysymyksen avulla haluttiin saada selville mitä vastaajat ovat valmiita tekemään edistääkseen kestävää kehitystä. Vastausvaihtoehdot tässä kysymyksessä olivat: 1= *täysin samaa mieltä*, 2= *samaa mieltä*, 3= *en samaa enkä eri mieltä*, 4= *eri mieltä*, 5= *täysin eri mieltä*, 6= *en osaa sanoa (vaihtoehto ei ole mukana keskiarvoissa)*.

Taulukosta 12 (liite 2) nähdään vastaajien mielipiteet väittämistä vuonna 2012. Vastaajat olivat keskimäärin samaa mieltä siitä, että ympäristöasiat tulee ottaa vakavasti. Yli 80% vastaajista oli joko täysin samaa mieltä tai samaa mieltä asiasta. Vastanneista vain pari prosenttia oli sitä mieltä, ettei ympäristöasioita tarvitse ottaa vakavasti.

Kyselyyn vastanneet kokivat myös voivansa edistää kestävää kehitystä omalla toiminnallaan. Yli 80 % vastanneista oli täysin samaa mieltä tai samaa mieltä asiasta. Alle viisi prosenttia kyselyyn vastanneista ei kokenut voivansa edistää kestävää kehitystä omilla teoillaan. Yli 80 % vastanneista halusi myös edistää kestävää kehitystä omalla toiminnallaan. Alle 2 % vastaajista ei halunnut tehdä näin.

Vastaajista 65 % oli täysin samaa mieltä tai samaa mieltä väitteestä: *"muutan toimintani kestävämpään suuntaan"*. En samaa enkä eri mieltä tästä oli 26 % vastanneista. Täysin eri mieltä tai eri mieltä tämän väitteen kanssa oli yhteensä 7 % vastanneista.

Keskimäärin en samaa enkä eri mieltä vastaajat olivat väitteestä: *"olen valmis maksamaan kalliimman hinnan ekologisista tuotteista"*. Vastanneista 32 % olisi täysin valmis maksamaan kalliimman hinnan ekologisista tuotteista. Samaa mieltä väitteen kanssa oli 13 % vastanneista. Eri mieltä tai täysin eri mieltä oli yhteensä 23 % vastaajista.

Taulukosta 13 nähdään opiskelijoiden mielipiteiden keskiarvot ja keskihajonnat vuosina 2008 ja 2012. Taulukossa on esitetty myös ryhmien välisten erojen tilastollinen merkitsevyys.

Tämän kysymyksen kohdalla tulos on erittäin mielenkiintoinen sillä, lukuun ottamatta yhtä väittämää, erot opiskelijoiden (2008 ja 2012) mielipiteiden välillä ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä.

Keskimäärin opiskelijat eivät ole olleet samaa eivätkä eri mieltä väittämästä: *”olen valmis maksamaan kalliimman hinnan ekologisista tuotteita”*. Mann-Whitneyn U-testin perusteella $p=0,000$, joten ero ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitsevä. Nollahypoteesi hylätään ja voidaan todeta, että vuonna 2008 opiskelijat olivat valmiita maksamaan ekologisesta tuotteista hieman enemmän kuin vuonna 2012.

TAULUKKO 13. Opiskelijoiden teot tulevaisuudessa vuosina 2008 ja 2012

	Opiskelijat 2008 ($n=186$)		Opiskelijat 2012 ($n=220$)		Merkitsevyys (p)
	Ka ¹	Kh ²	Ka	Kh	
Olen valmis maksamaan kalliimman hinnan ekologisista tuotteista	2,64	1,03	2,86	1,09	0,000
Muutan käyttäytymistäni kestävämpään suuntaan	2,24	0,85	2,77	0,93	0,889
Voin edistää kestäväää kehitystä omalla toiminnallani	1,92	0,78	1,79	0,84	0,000
Haluun edistää kestäväää kehitystä omalla toiminnallani	1,88	0,74	1,77	0,77	0,001
Ympäristöasiat on otettava vakavasti	1,40	0,64	1,61	0,81	0,000

1= täysin samaa mieltä, 2= samaa mieltä, 3= en samaa enkä eri mieltä, 4= eri mieltä, 5= täysin eri mieltä

¹⁾ Keskiarvo ja ²⁾ keskihajonta.

Molempina vuosina opiskelijat olivat samaa mieltä väittämästä: *”muutan käyttäytymistäni kestävämpään suuntaa”*. Tämä väittämä oli kysymyksessä ainut, jonka kohdalla opiskelijoiden mielipiteiden väliset erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä ($p=>0,05$).

Opiskelijat ovat samaa mieltä siitä, että voivat omalla toiminnallaan edistää kestäväää kehitystä. Mann-Whitneyn U-testin mukaan ero opiskelijoiden mielipiteiden välillä on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p=0,000$) ja näin ollen nollahypoteesi voidaan hylätä. Opiskelijat uskovat voivansa vaikuttaa kestävään kehityksen edistämiseen omalla toiminnallaan hieman enemmän nyt kuin vuonna 2008.

Opiskelijat (2012) haluavat myös edistää kestävästä kehitystä omalla toiminnallaan enemmän kuin ennen. Tämän väittämän kohdalla mielipiteiden välinen ero näyttäisi myös olevan tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p=0,000$) ja nollahypoteesi tulee myös tämän väittämän kohdalla hylätä.

Ympäristöasiat on otettava vakavasti-väittämän kohdalla opiskelijat (2012) olivat samaa mieltä, kun opiskelijat (2008) olivat täysin samaa mieltä. Mann-Whitney U-testin mukaan tämä ero mielipiteiden välillä on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p=0,000$). Nollahypoteesi tulee näin ollen hylätä. Opiskelijat ovat suhtautuneet ympäristöasioihin (kuten ilmastonlämpenemiseen) hieman vakavammin ennen kuin nyt.

Alla olevasta taulukosta (taulukko 14) nähdään henkilökunnan mielipiteiden keskiarvot ja keskihajonnat vuosina 2008 ja 2012, sekä ovatko mielipiteiden väliset erot tilastollisesti merkitseviä.

TAULUKKO 14. Henkilökunnan teot tulevaisuudessa vuosina 2008 ja 2012.

	Henkilökunta 2008 ($n=186$)		Henkilökunta 2012 ($n=220$)		Merkitsevyys (p)
	Ka ¹	Kh ²	Ka	Kh	
Olen valmis maksamaan kalliimman hinnan ekologisista tuotteista	2,15	0,99	2,29	0,94	0,106
Muutan käyttäytymistäni kestävämpään suuntaan	1,83	0,74	2,05	0,77	0,003
Voin edistää kestävästä kehitystä omalla toiminnallani	1,67	0,70	1,65	0,76	0,500
Haluan edistää kestävästä kehitystä omalla toiminnallani	1,57	0,62	1,64	0,64	0,263
Ympäristöasiat on otettava vakavasti	1,31	0,63	1,50	0,80	0,008

1= täysin samaa mieltä, 2= samaa mieltä, 3= en samaa enkä eri mieltä, 4= eri mieltä, 5= täysin eri mieltä

¹⁾ Keskiarvo ja ²⁾ keskihajonta.

Keskimäärin henkilökunta on samaa mieltä väittämästä: *"olen valmis maksamaan kalliimman hinnan ekologisista tuotteista"*. Ero henkilökunnan välillä ei ole Mann-Whitney U-testin mukaan tilastollisesti merkitsevä ($p=>0,05$).

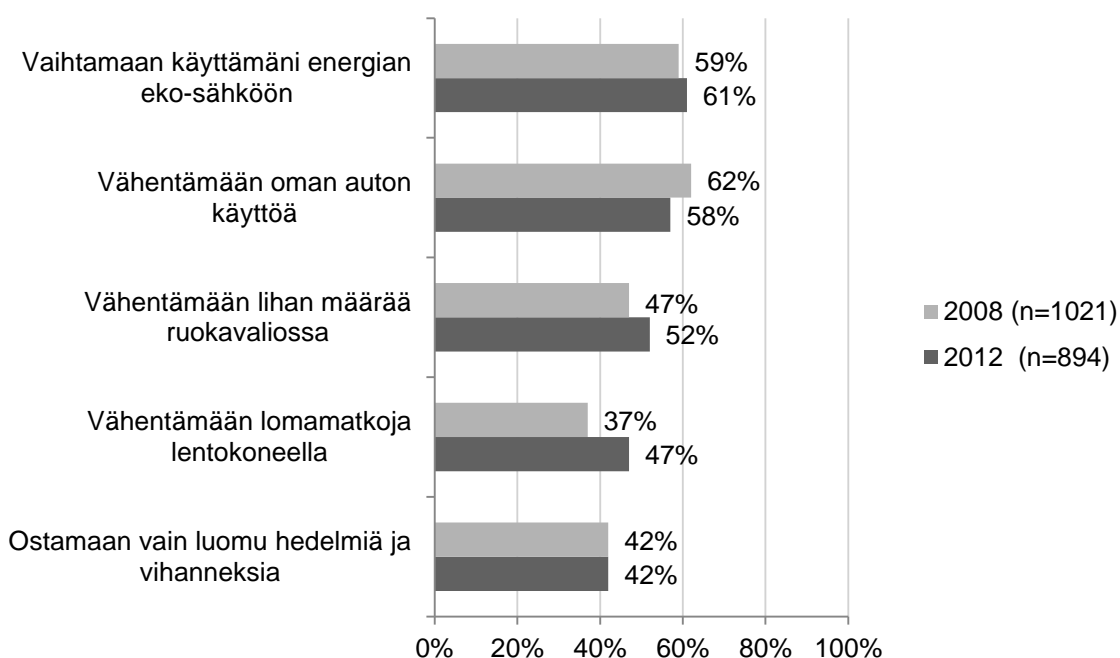
Henkilökunta on molempina vuosina ollut keskimäärin samaa mieltä myös väittämän: *”muutan käyttäytymistäni kestävämpään suuntaan”* kanssa. Henkilökunta on muuttanut käyttäytymistään kestävämpään suuntaan hieman enemmän/aktiivisemmin ennen kuin vuonna 2012. Mann-Whitneyn U-testin mukaan ero olisi tilastollisesti merkitsevä ($p=0,003$). Nollahypoteesi hylätään tämän väittämän kohdalla.

Henkilökunta oli samaa mieltä siitä, että he voivat omalla toiminnallaan edistää kestävä kehitystä. Ero henkilökunnan mielipiteiden välillä ei näyttäisi olevan tilastollisesti merkitsevä ($p=>0,05$). Molempina vuosina samaa mieltä henkilökunta oli myös väittämästä: *haluan edistää kestävä kehitystä omalla toiminnallani*. Tämänkään väittämän kohdalla ero ryhmien mielipiteiden välillä ei ole tilastollisesti merkitsevä ($p=>0,05$). Näissä molemmissa tapauksissa nollahypoteesi jää voimaan. Sattuma selittää ryhmien välisen eron.

Henkilökunta (2008) on täysin samaa mieltä siitä, että ympäristöasiat tulisi ottaa vakavasti. Vastaavasti henkilökunta (2012) on samaa mieltä asiasta. Mann-Whitneyn U-testi kehottaa hylkäämään nollahypoteesin, sillä $p=0,008$. Ero ryhmien mielipiteiden välillä on tilastollisesti merkitsevä. Tuloksen perusteella henkilökunta (2008) on kokenut, että ympäristöasiat (ilmastonlämpeneminen) on otettava vakavammin kuin vuonna 2012.

Kestävän kehityksen tulevaisuuteen liittyen vastaajilta kysyttiin olisivatko he valmiita muuttamaan asioita elämässä edistääkseen kestävä kehitystä. Kuvioista 4 nähdään vastaajien määrä % vuonna 2008 ja 2012.

Kyselyyn vuonna 2012 vastanneista 61 % oli valmis vaihtamaan käyttämänsä energian eko-sähköön. Vuonna 2008 näin kertoi olevansa valmiita tekemään 59 % vastaajista. Oman auton käyttöä oli vastaajista (2012) oli valmiita vähentämään 58 % kun vuonna 2008 vastaava prosenttiosuus oli 62 %.

KUVIO 4. Asiat jotka vastaajat ovat valmiita muuttamaan elämässään (%)

Yli puolet kyselyyn vuonna 2012 vastanneista oli valmiita vähentämään lihan määrää ruokavaliossaan. Vuonna 2008 vastaajista hieman alle puolet oli valmiita tekemään tämän. Vastaajista 42 % sekä vuonna 2008 että 2012 kertoo ostavansa luomu hedelmiä ja vihanneksia. Lähes puolet vastaajista (2012) kertoo vähentävänsä lomamatkoja lentokoneella, kun vuonna 2008 näin kertoi tekevänsä 37 % kyselyyn vastanneista.

Kestävän kehityksen esteet

Tähän teemaan liittyen vastaajilta kysyttiin myös: *Mitkä ovat mielestäsi esteet kestäväälle kehitykselle?* Ylivoimaisesti yleisin este kestäväälle kehitykselle vastaajien mielestä oli ekologisesti tuotettujen tuotteiden hinta. Sama nousi esille myös Tukiaisen kyselyssä. Opiskelijan budjetilla ei ole varaa ostaa esimerkiksi luomu-tuotteita. Ekologisten tuotteiden hinnat ovat todella korkeita tavallisiin tuotteisiin verrattuna. Vastaajien mielestä ekologisten tuotteiden hintaa tulisi alentaa ja näin kannustaa ihmisiä ekologisiin valintoihin ja ylipäänsä mahdollistaa kestävä ostopäätökset.

Ihmisten asenteet mainittiin myös esteeksi kestäväälle kehitykselle. Ongelmana on se, että todella moni ihminen ajattelee, ettei voi valinnoillaan vaikuttaa ja edistää kestävää kehitystä. Vastaajat nostivat esille myös sen, että mitä edes koko Suomen teot

vaikuttavat, jos esimerkiksi Kiina ja Yhdysvallat eivät suostu alentamaan päästöjään ja muuttamaan toimintaansa kestäväksi.

Vastaajien mielestä ihmiset eivät ole useinkaan valmiita luopumaan asioista kestävä kehityksen edistämiseksi. Useimmat kokevat epäreiluksi sen, jos itse muuttaa tapojaan tai luopuu asioista edistääkseen kestävä kehitystä, etteivät muut tee samoin.

Ahneus tuli usein esiin vastauksissa. Tämä liittyy vallitsevaan kulutuskulttuuriin, jossa kuluttamisella haetaan elämään sisältöä ja tiettyä statusta. Vastauksissa nousi esille myös se, että nykyisin tuotteista olisi mahdollista tehdä kestäviä, mutta jatkuvan kasvun ja myynnin lisääntymisen toivossa tuotteiden elinkaarta ei suunnitella kovin pitkäksi. Tuotteiden korjaaminenkin maksaa usein enemmän kuin uusi tuote, joten mikään ei motivoi korjaamaan vanhaa tuotetta.

Ennakkoluulot ja tietämättömyys sekä välinpitämättömyys mainittiin myös vastauksissa kestävä kehityksen esteiksi. Ennakkoluulojen kohdalla vastaajat nostivat esille uudet toimintatavat, joita kohtaan useilla on tietynlaiset ennakkoasenteet. Kestävä kehitys koetaan tietyn ryhmän, ”viherpiipertäjien”, asiaksi eikä näin ollen olla lainkaan kiinnostuneita edes miettimään asioita.

Vaikka kestävästä kehityksestä on puhuttu paljon, se ei ole aiheena yksiselitteinen tai helposti ymmärrettävä. Tietoisuuden lisääminen mainitaan tärkeä osana kestävä kehityksen edistämistä. Koulutuksen merkitys nousi myös vastauksissa esiin.

Julkisen liikenteen puute syrjäseuduilla mainittiin ongelmaksi kestävälle kehitykselle. Julkisen liikenteen vähäinen määrä pakottaa ihmiset käyttämään omaa autoaan. Jos linja-autovuorot ovat kutistettu aamu- ja iltavuoroon, kuten useammassa paikassa on, täytyy olla valmis uhrautumaan ja odottamaan töiden ja koulun jälkeen linja-autoa. Varsinkin perheellisille ihmisille tämä on ongelmallista.

Sanahelinän sijaan kaivataan konkreettisia tekoja kestävä kehityksen edistämiseksi. Ihmisten asenteet ja käytös eivät muutu lyhyessä ajassa ja aina muutoksen yhteydessä syntyy muutosvastarintaa. Aika on kuitenkin loppumassa kesken, sillä maapallon kestävyys koetellaan koko ajan, ja nopeat muutokset olisivat välttämättömiä.

6.7 Tutkimustulosten yhteenveto

Kestävä kehitys jakaa ihmisten mielipiteet voimakkaasti. Asiaa erittäin tärkeänä pitävien lisäksi on niitä, joiden mielestä sitä ”tuputetaan” liikaa. Pakottamalla on vaikeaa saada ihmiset muuttumaan, sillä muutoksen tulisi lähteä jokaisesta itsestään. Ainut ongelma on siinä, että tuota muutostahtoa odotellessa aika taitaa loppua kesken.

Tutkimustulosten perusteella erot opiskelijoiden matkustustavan valinnassa lyhyellä matkalla (<5km) ja 5-10 kilometrin matkalla vuosina 2008 ja 2012 ovat tilastollisesti merkitseviä. Julkisen liikenteen käyttö on lisääntynyt alle viiden kilometrin matkalla. Pyöräily on tulosten mukaan vähentynyt, mutta kävellen lyhyen matkan kulkevien osuus on puolestaan lisääntynyt. Positiivista oli myös huomata, että oman auton käyttö 5-10 kilometrin matkalla oli hieman vähentynyt. Henkilökunnan mielipiteiden väliset erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä.

Tulosten perusteella opiskelijat ostavat esimerkiksi luomu-tuotteita hieman enemmän nyt kuin ennen, vaikka ekologisten tuotteiden hinta on edelleen suurimpia esteistä kestäväälle kehitykselle. Luomu ja lähiruoka ovat nykyisin suuressa suosiossa. Ruoan puhtautta arvostetaan nykyisin enemmän ja ihmiset ovat nykyisin tietoisempia ja kiinnostuneempia siitä mitä suuhunsa laittavat.

Opiskelijat sammuttavat sähkölaitteista virran useammin kuin ennen, mutta jättävät valot päälle huoneesta poistuessaan useammin kuin ennen. Tulosten perusteella myös henkilökunta jättää valot päälle huoneesta poistuessaan useammin kuin ennen.

Luonnon monimuotoisuus voidaan vastaajien mielestä säilyttää luonnonsuojelun, tiukemman ja selkeämmän ympäristölainsäädännön avulla sekä ihmisten asenteiden muutoksella luontoa kunnioittavaksi. Asenteiden muutoksella saadaan aikaan konkreettisia tekoja (kierrättäminen, roskaamisen vähentäminen). Sillä kuinka kestävään kehitykseen suhtaudutaan on suuri merkitys kaikkeen toimintaan. Jos suhtautuminen on välinpitämätön, ei kestäväan kehityksen edistämiseksi tehdä mitään.

Oli positiivista huomata, että vuonna 2012 vastaajat korjaavat useammin rikkoutuneet tavarat kuin ennen. He myös kertovat käyttävänsä nykyisin kangaskasseja useammin. Yksittäispakattuja tuotteita ei osteta yhtä paljon kuin ennen. Hieman useampi vastaaja kertoo myös alentavansa huoneenlämpötilaa energiaa säästääkseen. Yli puolet vastaajista kertoo ostavansa tuotteita kirpputoreilta, kun vuonna 2008 42 %

kertoi tekevänsä näin. Myös vihreän energian käyttö on hieman lisääntynyt. Hintojen nousu on varmasti vaikuttanut siihen, että esimerkiksi tavarat korjataan ja tuotteita ostetaan enemmän kirpputoreilta kuin ennen. Tämä edistää kestävästä kehitystä, sillä hintojen noustessa ostovoima heikkenee ja kuluttaminen vähenee. Tällä ei kuitenkaan ole nykyiselle kasvua tavoittelevalla kulutusyhteiskunnalle kovin positiivinen vaikutus.

Metallin kierrättäminen näyttäisi tulosten mukaan lisääntyneen entisestä. Metallia kierrätti vastaajista 63 %, kun vuonna 2008 näin teki 58 %. Muiden materiaalien kohdalla kierrättäminen on pysynyt samana tai ollut hieman aktiivisempaa vuonna 2008.

Kierrättämisen ongelmakohtia vastaajien mielestä ovat ihmisten asenne ja joissain paikoin kierrätyspisteiden huono saatavuus. Negatiivinen asenne nousi suurimmaksi syyksi kierrättämisen laiminlyöntiin, kun Tukiaisen (2008) kyselyssä saatavuus oli isoin ongelmakohta. Kierrätyspisteiden saatavuus on parantunut, ja sen vuoksi sitä ei koettu nykyisin niin suurena ongelmana. Kierrättämisestä pitäisi tulla rutiini, jota ei edes tarvitsisi miettiä. Ehkä uudet sukupolvet omaksuvat kierrättämisen helpommin osaksi elämää.

Opiskelijat pitävät ruoka-avun antamista ja suvaitsevaisuutta tärkeämpänä nyt kuin vuonna 2008. Samoin vanhuksista huolehtiminen ja tasa-arvoinen mahdollisuus terveydenhuoltoon on opiskelijoiden mielestä nykyisin tärkeämpää. Henkilökunta kokee monikulttuurisuuden tärkeämmäksi nyt kuin ennen. Myös ruoka-avun antaminen sitä tarvitseville koetaan nykyisin tärkeämmäksi kuin ennen.

Suomen kielen ja murteiden säilyttäminen, suomalaiset perinteet (ruoka, juhlapyhät, musiikki) ja ihmisten ja luonnon kunnioittaminen ovat vastaajien mielestä tärkeimpiä kulttuurille ominaisia piirteitä (perinteitä), jotka tulisi säilyttää tuleville sukupolville. Nämä samat asiat nousivat tärkeimmäksi myös Tukiaisen (2008) kyselyssä.

Kierrätettävä pakkausmateriaali vaikuttaa opiskelijoiden ostopäätökseen vähemmän kuin ennen. Tuotteen ekologisuudella puolestaan on nykyisin suurempi vaikutus ostopäätökseen enemmän kuin ennen. Myös paikallisuudella koetaan nykyisin olevan suurempi vaikutus. Se, ettei tuote vahingoita luontoa vaikuttaa opiskelijoiden ostopäätökseen enemmän kuin ennen. Tunnettu brändi on vaikuttanut sekä opiskelijoiden että henkilökunnan ostopäätöksiin ennen enemmän kuin nyt.

Hinta ratkaisee monen vastaajan ostopäätöksen sekä vuonna 2008 että 2012, varsinkin opiskelijoiden kohdalla. Kyselyn tulosten perusteella puolet vastaajista oli kuitenkin valmiita maksamaan kalliimman hinnan ekologisesti tuotetuista tuotteista, kun vuonna 2008 näin oli valmiita tekemään 45 % vastaajista.

Opiskelijat ja henkilökunta ovat hieman aktiivisempia boikotoinnissa nyt kuin vuonna 2008. Vastaajista 65 % boikotoi epäeettisesti tuotettuja tuotteita, kun vuonna 2008 näin kertoi tekevänsä 58 %. Nykyisin vastaajien mielestä on tärkeämpää tietää tuotteen alkuperä kuin ennen.

Opiskelijat halusivat edistää kestävästä kehitystä omilla teoillaan enemmän kuin ennen. He myös kokivat, että voivat todella tehdä näin. Kalliimpaa hintaa eettisesti tuotetuista tuotteista he eivät olleet valmiita maksamaan, sillä hinta vaikutti paljon heidän ostopäätökseensä. Henkilökunnan kohdalla oman toiminnan muuttaminen kestävämpään suuntaan on vähemmän aktiivista nyt kuin ennen.

Sekä opiskelijat että henkilökunta ovat kokeneet ympäristöasiat, kuten ilmastonlämpenemisen tärkeämmäksi ennen tärkeämmäksi kuin nyt. Tulos on samansuuntainen kuin Nelosen Taloustutkimuksella (2012) teettämän kyselyn tulokset. Suomalaisten huoli ilmastonmuutoksesta on vähentynyt, sillä aihe on menettänyt uutisarvoaan. Esimerkiksi talouskriisi on vienyt tilaa ilmastonmuutokselta. Kun aiheesta uutisointi on vähentynyt, se ei huolestuta enää niin paljon.

Vastaajat olisivat nykyisin aktiivisempia vaihtamaan käyttämänsä energian sähköön, vähentämään lihan määrää ruokavaliossa sekä vähentämään lomamatkoja lentokoneella. Vastaajat olivat myös valmiita vähentämään lomamatkoja lentokoneelle enemmän kuin ennen. Ekologisten tuotteiden korkea hinta, ihmisten asenteet (ennakkoluulot) ja vallitseva kulutuskulttuuri olivat muun muassa vastaajien mielestä esteitä kestäväälle kehitykselle. Kestävään kehitykseen suhtaudutaan välinpitämättömästi, sillä moni ajattelee ettei voi toiminnallaan vaikuttaa mihinkään. Suomen teot koetaan turhiksi suurten valtioiden rinnalla. Kestävä kehitys koetaan myös niin sanottujen ”viherpiipertäjien” asiaksi. Nykyisin olisi mahdollista tehdä tuotteista pitkäikäisiä, mutta jatkuvan kasvun tavoittelu ja myynnin lisääminen aiheuttaa sen, ettei tuotteen elinkaarta suunnitella kovinkaan pitkäksi.

6.8 Jatkotutkimukset

Tämä kysely on toistettavissa, mutta joihinkin väittämiin/vaihtoehtoihin kannattaa kiinnittää huomiota. Esimerkiksi energiasäästölamppuista on turha kysyä, sillä hehku-lamppuja ei enää kauan aikaa valmisteta. Energiansäästölamput eivät edes ole kovin ekologisia. Avointen vastausten rajaamista/ tarkentamista tulisi myös miettiä. Samoin kierrättämisestä kysyttäessä kauppaan palautettavat tölkit ja pullot ovat jääneet vaihtoehdoista kokonaan pois.

Jos tämän kyselyn uusisi voisi vertailla muidenkin ryhmien mielipiteiden välisiä eroja. Tässä opinnäytetyössä keskityttiin vertaamaan ainoastaan opiskelijoiden ja henkilökunnan mielipide-eroja vuonna 2008 ja 2012. Vertailuun voisi ottaa esimerkiksi eri koulutusalojen opiskelijat tai vertailua voisi tehdä kaupunkien (Iisalmi, Kuopio ja Varkaus) välillä.

Kestävää kehitystä ja yhteiskuntavastuuta voisi tutkia myös laadullisin menetelmin, esimerkiksi teemahaastattelun avulla. Jos aihetta tutkisi laadullisin menetelmin kannattaisi keskittyä yhteen teemaan/ulottuvuuteen, sillä muuten työstä tulee liian laaja.

Olisi myös mielenkiintoista tutkia miten Savonia-ammattikorkeakoulusta valmistuneet ovat onnistuneet viemään kestävän kehityksen periaatteet käytännön työelämään. Ensimmäinen tutkimus tehtäisiin silloin kun henkilöt vielä opiskelevat ja tutkimus uusittaisiin muutaman vuoden kuluttua kun he ovat siirtyneet työelämään.

7 POHDINTA

Valitsin mielestäni haasteellisen opinnäytetyön aiheen. Kestävästä kehityksestä on puhuttu paljon ja luulin tietäväni sen sisällön. Aloittaessani kirjoittamaan, huomasin, ettei niin ollutkaan. Aihe on hankala sisäistää ja käsittää kokonaisuutena, sillä se on niin laaja. Olen kuitenkin nyt opinnäytetyön tehtyäni paljon tietoisempi kestävästä kehityksen sisällöstä ja sen ulottuvuuksien välisestä yhteydestä.

Kestävä kehitys on aiheena mielipiteitä jakava. Ainakin kyselyni perusteella se nostaa esille voimakkaita tunteita, sekä puolesta että vastaan. Tärkeintä on pyrkiä yhteisymmärrykseen asioista. Kiistelemällä ei saada kuin riitoja aikaiseksi.

Olen vastaajien kanssa samaa mieltä siitä, että ihmisten asenteet olisi saatava muuttamaan. Pakottamalla ja syyllistämällä tämä tuskin onnistuu, mutta jos tietosuutta lisätään, ihmiset alkavat oikeasti välittää asioista. Uskon myös siihen, että pienilläkin teoilla on merkitystä, jos useat ihmiset niitä tekevät.

Koulutuksen merkitys kestävästä kehityksestä ja yhteiskuntavastuun edistämisessä on merkittävä. Nuoret voivat omaksua kestävät periaatteet osaksi arkeaan helpommin, sillä heillä ei ole totuttuja tapoja olemassa. Tällöin he eivät koe luopuvansa mistään, vaan esimerkiksi kierrättäminen on ihan normaali arkirutiini.

Sain opinnäytetyöni aiheen marraskuussa 2011. Ajattelin aloitella työn tekemisen joululoman jälkeen. Aineistoa etsin jo marras- joulukuun aikana. Tammikuussa varsinaisen kirjoittamisen alkoi. Alkuun tuntui hankalalle lähteä kirjoittamaan asiatyylisiä, tieteellistä tekstiä. Oma kirjoitustyylini kun on melko kaukana asiatyylisestä. Yritin ensin etsiä kirjallisuutta ja merkitä minkä asian mistäkin lähteestä kirjoitan, mutta se suunnitelmallisuus ei minulta onnistunut. Lopulta aloin käydä aineistoa läpi lähde lähteeltä ja kirjoittaa pätkän sieltä ja pätkän täältä. Vaikka järjestelmällisyys työskentelystäni ehkä puuttui, onnistuin mielestäni saamaan aikaan ehjän kokonaisuuden.

Lähdeviitteiden merkitseminen ja alkuperäisen tekstin muokkaaminen omanlaiseen muotoon oli todella hidasta. Usein kirjoissa asiat on esitetty jo niin osuvasti tai sitten niin ympärilyöreästi, että oli hankalaa lähetä muokkaamaan tekstiä.

Kuvittelin opinnäytetyön tekemisen helpommaksi kuin se todellisuudessa on. Alussa sorruin ajatukseen, ettei tässä mitään kiirettä ole kun on vielä kaksi kuukautta aikaa.

Kiirehän siinä sitten meinasi tulla, enkä ehtinyt valmistua toukokuun loppuun mennessä niin kuin olin suunnitellut.

Mitään ongelmaa ei ole siinä vaiheessa, kun tekstiä syntyy sujuvasti. Prosessin aikana tuli kuitenkin hetkiä, jolloin työ ei edistynyt lainkaan ja turhauduin koko hommaan. Onneksi parin päivän tauon jälkeen tekstiä alkoi taas syntyä. Koin tauot kirjoittamisessa hyväksi myös sen vuoksi, että kirjoittamansa tekstin näki aivan toisella tavalla tauon jälkeen. Kirjoitusvirheet ja ”ajatuskatkokset” sai poistettua tekstistä, kun ei pariin päivään kirjoittanut mitään. Ongelmana minulla kirjoittaessa on toisto ja sen poistamiseen meni aikaa.

Kyselyn tekeminen oli minulle siinä mielessä helpompaa, että kyselylle oli jo olemassa valmis pohja. Tutkimuksen pätevyys oli jo testattu. Loin kyselyn suomeksi ja englanniksi Webropol-ohjelmalla, Laura Tukiaisen englanninkielisen version pohjalta. Ainoat isot muutokset, jotka kyselylomakkeeseen tein olivat muutokset kyselyn taustatiedoissa. Ne muokkasin täysin uudelleen.

Kyselyn lähettäminen venyi kuitenkin odotettua pidempään. Sain lähetettyä kyselyn vasta talviloman jälkeen, viikolla 11, vaikka suunnittelen sen lähettämistä ensimmäisen kerran jo tammikuussa. Olin jo lähettämässä kyselyä kun epävarmuus iski ja lisäsin jokaiseen koulutusohjelma listan perään: *jokin muu, mikä?* -vaihtoehdon, ja onneksi tein niin sillä useiden koulutusohjelmien kohdalla joku oli unohtunut listasta pois. Kyselyn lähettäminen Webropol-ohjelmalla oli hieman hankalaa, sillä ohjelma kaatui useamman kerran ennen kuin sain kyselyn lähetettyä yli 6000 vastaajalle.

Avoimien kysymysten vastausten määrä yllätti minut positiivisesti. Vastaukset olivat todella monipuolisia, ja sain niiden avulla myös rakentavaa kritiikkiä itse kyselystä. Mietinkin, että kyselyä arvioiva kysymys olisi voinut olla paikallaan. Kulttuuriperinteistä kysyttäessä ongelmana oli se, että jokainen oli ymmärtänyt kysymykset omista lähtökohdistaan. Tätä kysymystä tulisi ehdottomasti tarkentaa ja rajata.

Vastaajat toivoivat myös, että kyselyssä olisi ollut linkkejä internet-sivuille, joista olisi saanut lisätietoja esimerkiksi eettisen kuluttajan valinnoista. Osa vastaajista koki avoimet kysymykset liian laajoiksi. Kysymykset olisivat voineet olla täsmällisemmät ja rajatummät. Kierrättämisestä kysyttäessä vaihtoehto tölkit/pullot, puuttuivat listalta kokonaan. Energiansäästölamppujen käytöstä oli hieman turhaa kysyä, sillä hehku-
lamppujen valmistus on pian loppumassa, joten ainut vaihtoehto on käyttää energi-

ansäästölamppuja. Energiansäästölamput ovat myös vaarallista jätettä, niiden sisältämän elohopean vuoksi. Tätä asiaa en ollut ajatelleeksi ennen.

Kestävän kehityksen käsite olisi pitänyt määritellä kyselyssä selkeämmin. Oli positiivista huomata, että vastaajat olivat rohkeasti kertoneet omat mielipiteensä. Vastauksista välittyi se, että aihe on melko hankala ja moniselitteinen ja se herättää melko voimakkaita tunteita ihmisissä. Olen todella kiitollinen vastauksista, sillä niistä sain paljon ideoita ja ajattelemisen aihetta niin työhöni kuin elämäänikin.

Jos aloittaisin opinnäytetyön tekemisen uudelleen muuttaisin ensinnäkin kyselylomaketta (rajaisin avoimet kysymykset ja poistaisin joitain vaihtoehtoja). Käsitteiden määrittely kyselylomakkeella olisi myös asia jonka tekisin toisin. Ajankäyttöni olen loppujen lopuksi ihan tyytyväinen. Tein alustavan aikataulun jo heti alusta lähtien ja vaikka se vähän muuttui, ei se lopulta niin suuri ongelma ollutkaan. Kirjoittaessani yrittäisin välttää asioiden toistamista, sillä sen korjaaminen vie kamalan kauan aikaa.

Haasteita tässä työssä riitti. Tämä on ollut suurin koskaan tekemäni työ, jossa valmistuminen on täysin itsestään kiinni. Alkuun pelkäsin, ettei minusta olekaan tekemään määrällistä opinnäytetyötä, sillä SPSS-ohjelma tuntui aivan liian vaikealta. Aiheeseen kiinni pääseminen otti myös aikansa, sillä kuten työssä on esille tullut mikään helpoin ja yksinkertainen aihe ei ollut.

Nyt kun katsoo asioita taaksepäin saa olla kyllä ihan ylpeä siitä mitä on saanut aikaan. Onnistuin tekemään monta asiaa, joita en uskonut pystyväni tekemään. Sain vietyä aloittamani loppuun ja siitä olen enemmän kuin iloinen. Opin matkalla paljon uusia asioita, niin tutkimusmenetelmistä kuin kestävästä kehityksestäkin. Toivon näistä olevan hyötyä tulevaisuudessa. Toivon myös, että tästä opinnäytetyöstä olisi hyötyä niin toimeksiantajalle kuin tuleville opinnäytetyön tekijöillekin.

LÄHTEET

Ahlqvist, K. 2008. *Kulutuksen pitkä kaari- Niukkuudesta yksilöllisiin valintoihin*. Helsinki: Palmenia University Press.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston loppuraportti. 2007. *Ammattikorkeakoulut Bolognan tiellä - Ammattikorkeakoulujen osallistuminen eurooppalaiseen korkeakoulualueeseen*. Helsinki: Arene.

Anttiroiko, A-V. 2004. *Yhteiskuntavastuu ja sen määrittelyprosessi*. Teoksessa: *Yhteiskuntavastuu – Näkökulmia yritysten ja julkisyhteisöjen yhteiskunnalliseen vastuuseen*. Vammala: Tampere University Press. 2004.

Eskonheimo, A. 2006. *Woman, Environmental Changes and Forestry- Related Development: Gender Affected Roles of Rural People in Land Degradation and Environmental Rehabilitation in a Dry Region of Sudan*. Helsingin Yliopisto. [Viitattu 6.3.2012]. Saatavissa: <http://ethesis.helsinki.fi>.

Haapala, J. & Aavameri, L. 2008. *Omatuntotalous*. Talentum. Keuruu: Otavan Kirjapaino.

Hautamäki, A. 2008. *Kestävä innovointi – Innovaatiopolitiikka uusien haasteiden edessä*. Helsinki: Edita Prima Oy.

Heikkilä, T. 2004. *Tilastollinen tutkimus*. Helsinki: Edita Prima Oy.

Helsingin yliopisto. 2006. *Ympäristökasvatus*. [Viitattu 12.2.2012]. Saatavissa: <http://blogs.helsinki.fi/ymparistokasvatus>

Hetemäki, M. 2011. *Köyhyys, työttömyys, tuottavuus ja kestävyys* Valtiovarainministeriö: Kansantaloudellinen aikakauskirja. [Viitattu 22.2.2012]. Saatavissa: <http://www.taloustieteellinenyhdistys.fi>.

Hiltunen, A. 2011. *Savonia –ammattikorkeakoulun sosiaalinen vastuu*. Opinnäytetyö. Saatavissa: <https://publications.theseus.fi>.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. *Tutki ja kirjoita*. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Ilmatieteenlaitos & Affecto Finland Oy / Karttakeskus. 2008. *Muutamme ilmasto- Ilmatieteenlaitoksen tutkijoiden katsaus ilmastonmuutokseen*. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Kestävän kehityksen toimikunta. 1995. *Kestävä kehitys- Lähivuosien toimenpiteitä Suomessa ja Suomen kansainvälisessä yhteistyössä*. Helsinki: Painatuskeskus Oy.

Kestävän kehityksen toimenpideohjelma 2008-2011. Savonia ammattikorkeakoulu. Saatavissa: http://portal.savonia.fi/img/amk/sisalto/_tutustu-savoniaan/kestavakehitys.pdf

Kestävän kehityksen toimikunnan koulutusjaosto. 2006. *Kestävää kehitystä edistävän kasvatuksen ja koulutuksen strategia ja sen toimeenpano vuosille 2006-2014*. [Viitattu 14.3.2012]. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi>.

Ketola, T. 2005. *Vastuullinen liiketoiminta – sanoista teoksi*. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kiander, J. & Lönnqvist, H. 2002. *Hyvinvointivaltio ja talouskasvu*. Vantaa: Wsoy.

Koponen, J., Lanki, J. & Kervinen, A. 2007. *Kehityksmaatutkimus- johdatus perusteisiin*. Helsinki: Gaudeamus.

Kärkkäinen, H. 2011. *Nuori putoaa putkesta - lasku 1,2 miljoona*. Taloussanomat. [Viitattu 28.3.2012]. Saatavissa: <http://www.taloussanomat.fi>

Lindroos, K. 2003. *Kestävän kehityksen kulttuurinen ulottuvuus sisällytettävä kouluopetukseen*. Spektri- opetushallinnon verkkolehti. [Viitattu 19.3.2012]. Saatavissa: <http://spektri.oph.fi/SubPage.asp?path=580,645,21341>

Lovio, R & Kuisma, M. 2004. Teoksessa: *Ympäristö ja liiketoiminta*. Helsinki: Gaudeamus Kirja

Luoma, K., Rätty, T., Moisio, A., Parkkinen, P., Vaarama, M. & Mäkinen, E. 2003. *Seniori- Suomi - ikääntyvän väestön taloudelliset vaikutukset*. [Viitattu 13.3.2012]. Saatavissa: <http://www.sitra.fi/julkaisut/raportti30.pdf>

Myllö, E. 2011. *Kestävä kehitys liiketalouden alan opetuksessa: Suomen ammattikorkeakoulut 2010 -2011*. Lahden ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Saatavissa: <https://publications.theseus.fi>.

Niskala, M., Pajunen, T. & Tarna –Mani, K. 2009. *Yhteiskuntavastuun raportointi: Raportointi ja laskentaperiaatteet*. Helsinki: KHT- Media Oy.

Ohjausryhmän kokousmuistiot. 2008-2011. Savonia- ammattikorkeakoulu. Saatavissa toimeksiantajalta.

Opetusministeriö. 2006. *Kestävän kehityksen edistäminen koulutuksessa - Baltic 21E -ohjelman toimeenpano sekä kansallinen strategia YK:n kestävästä kehityksestä edistävän koulutuksen vuosikymmentä (2005–2014) varten*. [Viitattu 11.3.2012]. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/OPM>.

Pohjoismaiden ympäristöministeriö. 2008. *Kestävä kehitys- Pohjolan uusi suunta: Tarkistettu strategia tavoitteineen painopistealueineen vuosiksi 2009- 2012*. [Viitattu 14.3.2012]. Saatavissa: <http://www.norden.org/en/publications>.

Rohweder, L. 2004. *Yritysvastuu- kestävästä kehityksestä organisaatiotasolla*. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Rohweder, L. & Virtanen, A. 2008. *Kohti kestävästä kehityksestä. Pedagoginen lähestymistapa*. Opetusministeriö. [Viitattu 13.1.2012] Saatavissa: <http://www.minedu.fi/OPM>.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2011. *KvantiMOTV-Menetelmäopetuksen tietovaranto*. [Viitattu 20.4.2012]. Saatavissa: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>

Savonia- ammattikorkeakoulu. 2012. Savonia AMK:n www-sivut. [Viitattu 11.4.2012]. Saatavissa: <http://portal.savonia.fi/amk/tutustu-savoniaan/yhteiskuntavastuu>

Savonia-ammattikorkeakoulu. 2008. *Savonia- ammattikorkeakoulu - Strategia toimintavuosille 2008-2012*. [Viitattu 11.4.2012]. Saatavissa:

<http://portal.savonia.fi/pdf/strategia2008-2012.pdf>

Talvio, C. Välimaa, M. 2004. *Yhteiskuntavastuu ja johtaminen*. Helsinki: Edita Prima Oy.

Suomen luonnonsuojeluliitto Oy. *Ilmasto –oikeutta! Ilmastonmuutos, köyhyyden vähentäminen ja kehitys*. [Viitattu 7.3.2012]. [Verkkodokumentti]. Saatavissa:

<http://www.sll.fi/tiedotus/julkaisut>.

Tilastokeskus. 2012. *Maaliskuun työttömyysaste 8,5 prosenttia*. [Viitattu 27.04.2012].

Saatavissa: <http://www.stat.fi/>

Tukiainen, L. 2008. *Sustainable Development as a part of Daily Life for Personnel and Students of Savonia University of Applied Sciences*. Savonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Saatavissa Opistotien kampus-kirjastosta

Ulkoasiainministeriön kehitysviestinnän verkkojulkaisu. *Global Finland -*

Kehityskysymykset ja globaalikasvatus. 2010. [Viitattu 13.2.2012]. Saatavissa:

<http://global.finland.fi>.

United Nations. 1992. *Agenda 21*. [Viitattu 10.3.2012]. Saatavissa:

<http://www.unep.org>.

UN Documents Cooperative Circle. 1987. *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*. [Viitattu 12.2.2012] Saatavissa:

<http://www.un-documents.net>.

Valtion ympäristöhallinto. 2011. [Viitattu 13.2.2012]. Saatavissa:

<http://www.ymparisto.fi>.

Vesala, H. 2012. *Suomalaisten huoli ilmastomuutoksesta on vähentynyt*. [Viitattu

3.5.2012]. Nelosen uutiset/ Taloustutkimus 2012. Saatavissa:

<http://www.nelonen.fi/uutiset/kotimaa/uutinen/suomalaisten-huoli-ilmastonmuutoksesta-v%C3%A4hentynt>

Virtanen, A. & Kaivola, T. 2009. *Gloaalivastuu ja kestävä kehitys koulutuksessa- Kehittämisen ja seurannan tietopohja*. Opetusministeriö. [Viitattu 11.3.2012]. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/OPM>.

Walls, M. & Puhakka, M. 2005. *Luonnon monimuotoisuus*. Teoksessa: *Maailmalaaajiset ympäristöongelmat*. Vammalan kirjapaino.

Worldwacth instituutti. 2008. *Maailmantila 2008: kestävä talous –raportti kehityksestä kohti kestäväää yhteiskuntaa*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

SAATEKIRJE

Kestävä kehitys 2012

Tutkin opinnäytetyössäni kestävästä kehityksestä Savonia-ammattikorkeakoulussa. Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää Savonia-ammattikorkeakoulun henkilökunnan ja opiskelijoiden mielipiteitä kestävästä kehityksestä. Kysely on osa Savonia-ammattikorkeakoulun Kestävän Kehityksen -toimenpideohjelmasta.

Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa vertailukelpoista tietoa asenteista ja mielipiteistä kestävästä kehityksestä kohtaan vertaamalla kyselyn tuloksia Laura Tukiaisen vuonna 2008 tekemän kyselyn tuloksiin. Kyselyn tulokset ovat tärkeitä kestävästä kehityksestä jatkotoimenpiteiden suunnittelussa Savonia-ammattikorkeakoulussa. Vastaamalla kyselyyn olet mukana Savonia-ammattikorkeakoulun kestävästä kehityksestä edistämässä.

Kyselystä saatava tieto on luottamuksellista ja vastaukset käsitellään niin että niitä ei voida yhdistää yksittäisiin henkilöihin. Kyselyyn vastaaminen vie aikaa noin 10 minuuttia ja vastausaikaa kyselyyn on 20.3.2012 asti.

Kiittäen,
Tiina Niskanen
Liiketalouden opiskelija

Hilkka Tapola
Lehtori, kestävästä kehityksestä vastuhenkilö

Minna Tarvainen,
Liiketalouden opettaja

Taustatiedot

1. Sukupuoli *

- Nainen
- Mies

2. Ikä *

- Alle 25 vuotta
- 25 -35 vuotta
- 36 -45 vuotta
- 46 -55 vuotta
- Yli 55 vuotta

3. Kohderyhmä *

- Opiskelija
- Opettaja
- T&K
- T&K + opettaja
- Hallinto- ja tukipalvelut

4. Valitse seuraavista vaihtoehdoista koulutusala ja paikkakunta jossa opiskelet *

- Kulttuuriala, Kuopio
- Luonnonvara- ja ympäristöala, Iisalmi
- Matkailu-, ravitsemis- ja talousala, Kuopio
- Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala, Iisalmi
- Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala, Kuopio
- Tekniikan- ja liikenteenala, Iisalmi
- Tekniikan- ja liikenteenala, Kuopio
- Tekniikan- ja liikenteenala, Varkaus
- Yhteiskuntatieteiden-, liiketalouden- ja hallinnonala, Iisalmi
- Yhteiskuntatieteiden-, liiketalouden- ja hallinnonala, Kuopio
- Yhteiskuntatieteiden-, liiketalouden- ja hallinnonala, Varkaus

5. Valitse seuraavista koulutusohjelmista se jossa opiskelet

- Hevostalouden koulutusohjelma
- Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
- Maaseudun kehittämisen koulutusohjelma (ylempi AMK)
- Jokin muu, mikä?

6. Valitse seuraavista koulutusohjelmista se jossa opiskelet *

- Hotelli -ja ravintola- alan koulutusohjelma
- Matkailun koulutusohjelma
- Palveluliiketoiminnan koulutusohjelma (ylempi AMK)
- Jokin muu, mikä?

7. Valitse seuraavista koulutusohjelmista se jossa opiskelet *

- Degree Programme in International Business, International Trade Expert
- Degree Programme in International Business, Intern
- Liiketalouden koulutusohjelma
- Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelma
- Jokin muu, mikä?

8. Valitse seuraavista koulutusohjelmista se jossa opiskelet *

- Degree Programme in Information Technology
- Degree Programme in Industrial Management
- Energiatekniikan koulutusohjelma
- Kone- ja tuotantotekniikan koulutusohjelma
- Palopäälystön koulutusohjelma
- Puutekniikan koulutusohjelma
- Rakennusalan työnjohdon koulutusohjelma
- Rakennustekniikan koulutusohjelma
- Rakentamisen koulutusohjelma (ylempi AMK)
- Sähkötekniikan koulutusohjelma
- Tietotekniikan koulutusohjelma
- Ympäristötekniikan koulutusohjelma
- Jokin muu, mikä?

9. Valitse seuraavista koulutusohjelmista se jossa opiskelet *

- Bioanalytiikan koulutusohjelma
- Ensihoidon koulutusohjelma
- Fysioterapian koulutusohjelma
- Hoitotyön koulutusohjelma, kätilö
- Hoitotyön koulutusohjelma, sairaanhoitaja
- Hoitotyön koulutusohjelma, terveydenhoitaja
- Hyvinvointiteknologian koulutusohjelma (ylempi AMK)
- Radiografian ja sädehoidon koulutusohjelma
- Sosiaalialan koulutusohjelma
- SoTe- alan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma (ylempi AMK)
- Suun terveydenhuollon koulutusohjelma
- Jokin muu, mikä?

10. Valitse seuraavista koulutusohjelmista se jossa opiskelet *

- Muotoilun koulutusohjelma
- Musiikin koulutusohjelma
- Tanssin koulutusohjelma
- Jokin muu, mikä?

11. Millä kampuksella tai missä yksilössä päätoimisesti työskentelet? *

- Iisalmen kampus
- Kirjasto -ja tietopalvelut
- Kuopion muotoiluakatemia
- Liikkuvuustoimisto
- Microkadun kampus
- Musiikki ja tanssi
- Opistotien kampus
- Pelastusopisto
- Sairaalakadun kampus
- Tietohallinto & Service Desk
- Varkauden kampus
- Viestintäpalvelut

Ekologisesti kestävä kehitys

Ekologisesti kestävä kehitys pyritään siihen että luonnon monimuotoisuus (biodiversiteetti) säilyisi ja ihmisen toiminta olisi sopeutettuna luonnon kestäkykyyn.

12. Minkä matkustustavan valitset *

	Oman auton	Julkisen liikenteen	Polkupyörän	Kävelen	En osaa sanoa
Lyhyelle matkalle (alle 5 km)	☐	☐	☐	☐	☐
5 -10 km matkalle	☐	☐	☐	☐	☐
11 -50 km matkalle	☐	☐	☐	☐	☐
Pidemmälle matkalle (yli 50km)	☐	☐	☐	☐	☐

13. Kuinka usein sinä *

	Aina	Joskus	Harvoin	En koskaan	En osaa sanoa
Jätät virran päälle sähkölaitteisiin?	☐	☐	☐	☐	☐
Ostat luomu -tuotteita?	☐	☐	☐	☐	☐
Peset / huuhtelet astiat juoksevan veden alla?	☐	☐	☐	☐	☐
Suljet suihkun shamppon levittämisen ajaksi?	☐	☐	☐	☐	☐
Sammutat valot kun poistut huoneesta?	☐	☐	☐	☐	☐

14.

Luonnon monimuotoisuudella (biodiversiteetti) tarkoitetaan lajien perinnöllistä muuntelua, lajien runsautta ja niiden elinympäristön monimuotoisuutta. Millä tavoin luonnon monimuotoisuus voidaan mielestäsi säilyttää?

Taloudellisesti kestävä kehitys

Taloudellisesti kestävä kehitys tarkoittaa talouden vakautta, jossa pyritään välttämään velkaantumista ja luonnonvarojen tuhaamista. Yksilön kannalta tämä tarkoittaa esimerkiksi huomion kiinnittämistä energiankulutukseen ja kierrättämiseen.

15. Kuuluvatko seuraavat asiat elämääsi? *

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Korjaan rikkoutuneet tavarat.	☐	☐	☐
Vältän ostamasta yksittäispakattuja tuotteita.	☐	☐	☐
Käytän kangaskasseja muovisten sijaan.	☐	☐	☐
Alennan huoneenlämpötilaa säästääkseen energiaa.	☐	☐	☐
Käytän energiansäästölamppuja.	☐	☐	☐
Ostan tuotteita kirpputoreilta.	☐	☐	☐
Käytän ns. vihreää energiaa (esim. tuulivoima & aurinkoenergia).	☐	☐	☐

16. Mitä seuraavista kierrätät? *

- Paperi
- Pahvi/ kuitupakkaukset
- Lasi
- Metallit
- Vaatteet
- Nestepakkaukset (maito- ja mehutölkit)
- En kierrätä mitään

21. Boikotoitko epäeettisesti tuotettuja tuotteita (Esim. tuotteen valmistuksessa on käytetty lapsityövoimaa)? *

- Aina
- Joskus
- En koskaan

22. Boikotoitko sellaisen yrityksen tuotteita jonka tiedät toimivan epäeettisesti? *

- Aina
- Joskus
- En koskaan

23. Oletko valmis maksamaan kalliimman hinnan eettisesti tuotetuista tuotteista? *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

24. Onko mielestäsi tärkeää tietää tuotteen alkuperä? *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Kestävä kehitys tulevaisuudessa

25. Mitä mieltä olet seuraavista *

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	En samaa, enkä eri mieltä	Eri mieltä	Täysin erimieltä	En osaa sanoa
Ympäristöasiat, kuten ilmaston lämpeneminen, täytyy ottaa vakavasti.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Voin edistää kestävästä kehitystä omilla teoillani.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Haluan edistää kestävästä kehitystä omalla käyttäytymiselläni.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mutan aktiivisesti toimintaani kohti kestävämpää elämäntyyliä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olen valmis käyttämään enemmän rahaa edistääkseni kestävästä kehitystä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

26. Olisitko valmis muuttamaan seuraavia asioita elämässäsi edistääksesi kestävästä kehitystä? *

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Vähentää lomamatkoja lentokoneella.	☐	☐	☐
Vähentää oman auton käyttöä.	☐	☐	☐
Vähentää lihan määrää ruokavaliossa.	☐	☐	☐
Ostaa ainoastaan luomu hedelmiä ja vihanneksia.	☐	☐	☐
Vaihtaa käyttämäni energian vihreään energiaan (eko -sähkö).	☐	☐	☐

27. Mitkä ovat mielestäsi suurimpia esteitä kestäväälle kehitykselle?

TAULUKOT

TAULUKKO 3. Vastaajien kestäväää kehitystä edistävät teot 2012 (%) (n=894)

	Aina	Joskus	Harvoin	En koskaan	Keskiarvo
Jätät virrat päälle sähkölaitteisiin	4,6	42,2	38,7	14,4	2,63
Ostat luomu-tuotteita	3,4	41,3	40,7	14,5	2,66
Peset/huuhtelet astiat juoksevan veden alla	24,9	35,9	29,4	9,8	2,24
Suljet suihkun shampooon levittämisen ajaksi	46,1	21,7	14,9	17,3	2,03
Sammutat valot kun poistut huoneesta	51,9	42,3	5,1	0,8	1,55

1=aina, 2= joskus, 3= harvoin, 4= en koskaan

TAULUKKO 6. Vastaajien tärkeänä kokemat asiat 2012 (%) (n= 894)

	Tärkeää	Hieman tärkeää	Ei niin tärkeää	Ei lainkaan tärkeää	Keskiarvo
Tasa-arvoinen mahdollisuus terveydenhuoltoon	94,8	3,5	0,9	0,8	1,08
Huolehtiminen vanhuksista	87,7	10,4	0,8	0,2	1,13
Suvaitsevainen yhteiskunta	75,7	19,5	3,2	1,6	1,31
Ruoka-avun antaminen sitä tarvitseville	62,7	31,9	4,2	1,2	1,44
Monikulttuurinen yhteiskunta	36,3	38,5	19,0	6,1	1,95
Lahjoitukset hyväntekeväisyyteen	28,6	47,2	20,0	4,2	2,00

1= tärkeää, 2= hieman tärkeää, 3= ei niin tärkeää, 4= ei lainkaan tärkeää

TAULUKKO 9. Vastajien ostopäätökseen vaikuttavat asiat 2012 (%) (n= 894)

	Todella paljon	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Todella vähän	Ei lainkaan	Keskiarvo
Kestävyys/ tuotteen käyttöikä	45,1	40,3	10,9	2,4	0,9	0,4	1,75
Tuotteen hinta	42	36	19	2	0,8	0,2	1,84
Tuote ei ole vahingollinen luonnolle	18,8	29,7	31,2	12,2	3,7	4,4	2,65
Tuotetta ei ole testattu eläinkokeilla	16,7	19,2	24,9	19,0	8,4	11,9	3,19
Paikallisuus	9,7	24,5	41,4	14,9	5,9	3,6	2,94
Kierrätettävä pakkausmateriaali	4,9	17,7	32,4	26,3	10,5	8,0	3,44
Tuotteen ekologisuus	4,4	24,9	45,5	15,5	5,3	4,4	3,06
Tunnettu brändi	3,9	11,6	38,2	25,3	14,0	7,0	3,55
Reilun Kaupan-tuotemerkintä	3,5	10,9	35,3	25,9	12,7	11,7	3,68

1= todella paljon, 2= paljon, 3= jonkin verran, 4= vähän, 5= todella vähän, 6= ei lainkaan

TAULUKKO 12. Vastajien teot tulevaisuudessa 2012 (%) (n=894)

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	En samaa, enkä eri mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Keskiarvo
Ympäristöasiat on otettava vakavasti	57,1	31,9	8,1	1,7	1,3	1,58
Voin edistää kestää kehitystä omalla toiminnallani	43,2	43,3	9,1	3,8	0,7	1,75
Haluan edistämään kestäväää kehitystä omalla toiminnalla	41,2	45,9	11,2	1,2	0,5	1,74
Muutan toimintaani kestävämpään suuntaan	21,4	44,0	27,3	5,6	1,6	2,22
Olen valmis maksamaan kalliimman hinnan ekologisista tuotteita	12,6	32,3	31,8	17,3	6,0	2,72

1= täysin samaa mieltä, 2= samaa mieltä, 3= en samaa enkä eri mieltä, 4= eri mieltä, 5= täysin eri mieltä